

IV. SĄDOWNICTWO

A. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

I. Kodeks karny.

Art. 17 i 22. Użyte w art. 17 i 22 k. k. wyrażenie „nie podlega karze” wyłącza uznanie winy sprawcy czynu, zawierającego przedmiotowe cechy przestępstwa i prowadzi do wydania wyroku uniewinniającego, a nie do uznania winy i uwolnienia tylko od kary.

Wyrażeniu „nie podlega karze”, użytym w art. 17 k. k. ustawa daje wyraz zasadzie, że czyn bezprawny, zabroniony pod groźbą kary, a popełniony przez niepoczytalnego, jest przestępstwem, które jednak niepoczytalnemu, u którego wola (art. 14 k. k.) nie formuje się prawidłowo, nie może być przypisane, nie wyłącza to jednak odpowiedzialności podżegacza, pomocnika lub pasera, ani też odpowiedzialności cywilnej samego niepoczytalnego sprawcy z tytułu zobowiązania *ex delicto*.

W przypadku art. 22 § 1 k. k. tak przedmiotowa postać czynu, jak i jego strona podmiotowa odpowiadają istocie przestępstwa (wola sprawcy nie jest tu zdefektowana, jak u niepoczytalnego), należy przeto uznać, że ustawa karna w zakresie swego właściwego autorytetu odejmuje czynowi w zasadzie przestępnemu znamię bezprawności w sferze prawa karnego (jednakże nie w sferze prawa cywilnego, dyscyplinarnego itp.), ze względu na szczególne okoliczności czynu.

W przypadkach art. 19 i 20 § 1 k. k. sprawca „nie popełnia przestępstwa”, gdyż w ogóle nie chce dokonać tego czynu, przy obronie koniecznej zaś (art. 21 § 1 k. k.), czyn sprawcy nie jest czynem bezprawnym (skład 7 sędziów 22 I 38 — I K 2126/37).

Art. 23. Kodeks karny z 1932 r. zerwał w art. 23 k. k. z dawną konstrukcją usiłowania jako „początku wykonania czynu” i przeniósł punkt ciężkości na sam zamiar sprawcy, ujawniony w działaniu, nie budzącym wątpliwości co do zamiaru dokonania danego przestępstwa i skierowaniu bezpośrednio ku zrealizowaniu tego zamiaru, natomiast czynnościami przygotowawczymi są działania uboczne, które mogą nasuwać różne podejrzenia np. nabywanie na-

rzędzi, zbieranie informacji itp., lecz zamiaru dokonania konkretnego przestępstwa jeszcze nie ujawniają (17 II 38 — 1 K 1683/37).

Art. 26. Nie uchyla od odpowiedzialności za podżeganie fakt, że do wywołania u sprawcy przestępnego czynu postanowienia dokonania tego czynu wystarczało przedsięwzięte równocześnie podżeganie go przez inne osoby, albo że sytuacja faktycznie była tego rodzaju, że sprawca prawdopodobnie i bez podżegania reagowałby w sposób przestępny (11 IV 38 — 2 K 55/38).

Art. 31. Uniewinnienie od oskarżenia o działalność, rozwijaną w ciągu pewnego okresu czasu i rozpatrywaną pod kątem widzenia ciągłości czynu, nie stanowi *res iudicata* w stosunku do czynu popełnionego w tymże okresie, lecz nieznanego poprzedniemu wyrokowaniu. Tylko wyrok skazujący za ciągłość czynu, lecz nie wyrok uniewinniający, stanowi *rem iudicatum* w takim wypadku (3 II 38 — 1 K 1863/37).

Art. 54. Względy prewencji ogólnej mogą być brane przez, sąd pod uwagę przy wymiarze kary (29 III 38 — 1 K 2044/37).

2. Jakie okoliczności sąd *in concreto* przyjmuje za łagodzące lub obciążające zależy od swobodnego uznania sądu, przy czym sąd nie ma obowiązku rozważać wszystkich nasuwających się okoliczności i kwalifikować je jako łagodzące lub obciążające, lecz sąd ustala tylko te okoliczności, które przyjął przy wymiarze kary jako momenty łagodzące lub obciążające, o innych okolicznościach sąd może w wyroku nie wspominać, skoro nie zaważyły one na przekonaniu sądu co do wysokości kary (11 IV 38 — 3 K 2390/37).

Art. 61. Jeżeli obrona oskarżonego nie sprowadza się wyłącznie do kwestii zawieszenia kary, sąd pomimo wniosku oskarżonego w tym przedmiocie nie jest obowiązany do zamieszczenia w wyroku swego rozstrzygnięcia w tej sprawie.

Brak wzmianki w sentencji wyroku w sprawie zawieszenia kary, jest równoznaczny z uznaniem zawieszenia kary za niecelowe (29 III 38 — 1 K. 2106/37).

Art. 62 § 2. Wynagrodzenie szkody, od którego sąd może uzależnić zawieszenie kary, wchodzi w skład orzeczenia o karze i wskutek tego nie może być traktowane z zapoznaniem istoty kary z punktu widzenia najdogodniejszych i najkorzystniejszych finansowo dla oskarżonego warunków, jak np. w układzie polubownym, a tylko z punktu widzenia jego możliwości gospodarczych tj. aby mogło być w ogóle przez niego wykonane, chociażby musiał przeznaczyć na to całą swoją substancję (11 IV 38 — 3 K 2729/37).

Art. 129. Dla oceny „prawności” czynności urzędowej bez znaczenia jest zagadnienie celowości tej czynności i jej merytorycznego

usprawiedliwienia, jedynie bowiem formalne a nie materialne uprawnienie do czynności urzędowej decyduje o ochronie z art. 129 k. k., przepis ten bowiem mówi o „prawniej” nie zaś o „prawidłowej” czynności urzędowej (3 I 38 — 1 K 1476/37).

Art. 141. Jeżeli z akt sprawy nie wynika, by zachodziły warunki, wśród których mogła powstać u oskarżonego obawa przed odpowiedzialnością karną za udział w czynie, będącym przedmiotem zeznań oskarżonego słuchanego jako świadka w poprzedniej sprawie, ani przewód sądowy żadnych tego rodzaju okoliczności nie ujawnił, to sąd nie ma obowiązku zastanawiać się w wyroku nad ewentualnością zastosowania art. 141 k. k. do oskarżonego o fałszywe zeznanie (17 II 38 — 2 K 1576/37).

Art. 236. Okoliczność, że przy należytych leczeniu okres kuracji, a w związku z tym i okres naruszenia funkcji narządu ciała byłby krótszy od dni dwudziestu pozostaje bez wszelkiego wpływu na kwalifikację czynu z art. 236 k. k., sprawca bowiem odpowiada za skutki swego działania w tej postaci, w jakiej one w rzeczywistości wystąpiły. (11 IV 38 — 3 K 2095/37).

Art. 240. 1. Fakt, że ktoś wystąpił w początkowej fazie zajścia w charakterze strony zaczepnej, prowokując w ten sposób zajście, nie wyłącza sam przez się przyznania mu następnie stanu obrony koniecznej, jednakże pod warunkiem, że w toku rozwijającego się zdarzenia nastąpiła całkowita zmiana położenia faktycznego i nasilenia niebezpieczeństwa we wzajemnym stosunku stron i to w ten sposób, że charakter bezprawnego ataku należy przypisać stronie poprzednio zaczepionej, np. ktoś uderza inną osobę i oddala się, uderzony goni za nim z nożem, uderzający chociaż spowodował zajście działałby w stanie obrony koniecznej, strzelając z rewolweru (29 III 38 — 1 K 2042/37).

2. Czynny udział w pobiciu może przejawiać się w postaci zatrzymywania i odpędzania osób przybywających z pomocą pokrzywdzonemu, aby w ten sposób umożliwić towarzyszący pobicie tegoż pokrzywdzonemu (11 IV 38 — 3 K 2123/37).

Art. 241. 1. Istotę przestępstwa z art. 241 k. k. wyczerpuje sam fakt użycia w pobiciu lub w bójce niebezpiecznego narzędzia, natomiast skutek takiego działania w postaci efektywnego uszkodzenia ciała nie jest dla bytu tego przestępstwa wymagany, toteż sam fakt rzucania kamieni przez jednego z napastników, chociażby kamienie te nikogo nie trafiły, wystarcza do uznania jego winy z art. 241 k. k. (29 III 38 — 1 2066/37).

2. Sama obecność oskarżonego na miejscu zajścia z niebezpiecznym narzędziem np. nożem w ręku w zamiarze wzięcia udziału

w pobiciu lub bójce, chociażby oskarżony skutecznego użytku z tego narzędzia nie zdołał lub nie zdążył, skutek wytrącenia mu go z ręki, uczynić, wystarcza do przypisania mu winy z art. 241 lub 240 k. k. (3 I 38 — 3 K 1711/37).

Art. 251. Przepięstwo z art. 25 L k. k. staje się dokonane z chwilą wykonania środków przymusu w postaci przemocy lub groźby bezprawnej, bez względu na to, czy środki te wywołały požądany przez sprawcę skutek, tj. czy osiągnęły cel, dla którego zostały podjęte. (3 II 38 — 1 K 1751/37).

Art. 255, 1. Okoliczność, że osoba przed którą pomówiono inną osobę zna na tyle dobrze pomówionego, iż pomówienie to nie jest zdolne urobić albo zmienić przekonania tej osoby o właściwościach zniesławionego, nie powoduje uznania czynu zniesławiającego za usiłowanie nieudolne zniesławienia, bowiem dokonanie zniesławienia polega na samym fakcie pomówienia o uchybiające postępowanie lub właściwości, skutek zaś tego działania nie należy do istoty czynu. (29 III 38 — 2 K 2291/37).

2. Błąd co do zgodności z rzeczywistością gloszonych o innej osobie uchybiających faktów nie chroni zniesławiającego od odpowiedzialności karnej i nie może on zasłaniać się przepisem art. 20 § 1 k. k., ile że niezgodność z rzeczywistością ani zła wiara nie należą do istoty czynu z art. 255 § 1 k. k., który w ogóle zabrania bez uzasadnionego interesu źle mówić o innej osobie. Tylko przedmiotowa prawdziwość zniesławiających pomówień, dowiedziona przed sądem uchyla przestępnosc czynu, lecz nie subiektywne mylne przekonanie w tym zakresie (29 III 38 — 2 K 2291/37).

3. Umyślność działania z art. 255 k. k. polega li tylko na świadomości sprawcy, że okoliczności gloszone o innej osobie mogą ją poniżyć w opinii publicznej, natomiast złej wiary, ani też świadomości co do nieprawdziwości, gloszonych faktów przepis ten nie wymaga. Toteż sprawca ponosi odpowiedzialność, chociażby był przekonany, że gloszone przez niego fakty są prawdziwe (3 I 38 — 1 K 1400/37).

4. Pod ochroną z art. 242 k. p. k. znajduje się tylko ta osoba, która składa doniesienie karne w dobrej wierze i w zamiarze okazania pomocy wymiarowi sprawiedliwości przy ściganiu przestępców, natomiast przepis ten nie stwarza uprawnienia do lekkomyślnego lub oszczerczego napastowania innych osób drogą bezpodstawnych na nich doniesień (17 I 38 — 1 K 1461/37).

5. Przepis art. 242 k. p. k. dotyczy doniesienia o czyny ścigane karne, a nie o czyny, podlegające ściganiu dyscyplinarnemu, bowiem kodeks postępowania karnego, postępowania dyscyplinarnego nie normuje (3 I 38 — 1 K 1400/37).

6. Słowo "szpicel" stanowi obelgę, poniżającą godność osobistą (art. 256 k. k.); jeżeli jednak zostało wypowiedziane o innej osobie do osób trzecich, przedstawia się jako zniesławienie, a to z uwagi na powszechnie wiadomą, poniżającą w opinii publicznej treść tego pojęcia (17 I 38 — 1 K 1490/37).

Art. 264. Gra w trzy naparstki stanowi oszustwo, a nie grę hazardową (11 IV 38 — 3 K 2161/37).

Art. 282. Zamiar przestępczy z art. 282 k. k. polega nie na działaniu na szkodę wierzyciela (por. art. 276 i 278 k. k.), lecz na działaniu w zamiarze udaremnienia egzekucji (3 I 38 — 1 K 1418/37).

Art. 286. 1. Przekroczenie władzy lub niedopełnienie obowiązku stanowi w zasadzie przestępstwo dyscyplinarne i przekształca się w przestępstwo z art. 286 k. k., jeżeli dołącza się doń działanie na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, przy czym działanie to oceniane z punktu widzenia art. 14 k. k. ma wpływ na uznanie winy z §§ 1, 2 lub 3 art. 286 k. k. na równi z wpływem, jaki ona w tym zakresie zamierzone lub z niedbalstwa dokonane przekroczenie władzy lub niedopełnienie obowiązku (29 III 38 — 1 K 2159/37).

2. Złożenie przez oskarżonego przy objęciu stanowiska weksli na zabezpieczenie ewentualnych roszczeń, jakie by miała do niego instytucja, w której pracuje, ani też fakt następnego wyrównania zrządzonych strat, nie pozbawiają działania oskarżonego cech przestępstwa z art. 286 k. k., dla bytu którego wystarcza już samo świadome działanie na szkodę bez względu na to, czy szkoda efektywna nastąpiła i czy zachodzi możliwość pokrycia jej z majątku sprawcy (11 IV 38 — 3 K 2390/37).

Art. 287. 1. Zapiski dokonane w księgach i rejestrach urzędu, na podstawie których opiera się kontrola władz przełożonych co do prawidłowego załatwienia spraw w danym urzędzie mają znaczenie prawne, jako podstawa decyzji, co do zapewnienia prawidłowego urzędowania (17 II 38 — 1 K 2218/37).

2. Przepis § 2 art. 287 k. k. mówi o działaniu w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, co nie jest identyczne z działaniem z chęci zysku. Toteż chęć zysku, inaczej chęci bezprawnego zwiększenia swego majątku kosztem innej osoby, przepis ten nie wymaga (29 III 38 — 2 K 2472/37).

Art. 292. 1. Urzędnikiem (także funkcjonariuszem instytucji prawa publicznego) jest w rozumieniu kodeksu karnego ten, kto wykonywa w imieniu władzy lub instytucji czynność zastrzeżoną w myśl obowiązujących przepisów dla tej władzy lub instytucji. Charakter stosunku służbowego publiczno-prawny lub prywatno-

prawny (kontrakt) jest bez wszelkiego znaczenia w tym zagadnieniu (3 II 38 — 1 K 1773/37).

2. Urzędnicy komunalnych kas oszczędności są funkcjonariuszami instytucji prawa publicznego w rozumieniu art. 292 k. k. (11 IV 38 — 3 K 2390/37).

II. Kodeks postępowania karnego.

Art. 227. Na postanowienia sądów apelacyjnych w przedmiocie odmowy przywrócenia terminu do zgłoszenia wniosku w trybie art. 506 k. p. k. o obrońcę z urzędu do wyводу kasacji, zażalenie z mocy art. 466 k. p. k. jest niedopuszczalne, natomiast zażalenie takie jest dopuszczalne na postanowienia wydziałów odwoławczych w tym przedmiocie (3 I 38 — 1 K 2722/37).

Art. 360. 1. Sąd w urzeczywistnieniu naczelnej zasady procesu karnego wykrycia prawdy materialnej może oprzeć się na notoryjności sądowej pewnych zjawisk, znanych sądowi z praktyki sądowej i ze spraw w danym sądzie toczących się; wiadomości sądu co do karalności oskarżonego, zaczerpnięte z bezpośrednich spostrzeżeń mają pierwszeństwo przed kartą karną (3 II 38 — 3 K 1718/37).
2. Sąd może oprzeć wyrok skazujący na wiadomościach konfidencjonalnych, odtworzonych na rozprawie w zeznaniach świadków, jeżeli wiadomości te doznały chociażby uboczne albo pośrednie potwierdzenie w wynikach przewodu sądowego (29 III 38 — 1 K 3015/37).

Art. 379. Przepis art. 379 k. p. k. nakłada na sąd obowiązek wskazania w uzasadnieniu wyroku podstawy faktycznej ustaleń sądu, przez powołanie materiału dowodowego, któremu sąd dał wiarę, natomiast przepis ten nie wymaga, aby sąd miał przytaczać w całości zeznania świadków oskarżenia i obrony i polemizować z nimi w uzasadnieniu wyroku (29 III 38 - 1 K 2066/37).

Art. 379 § 2. Sąd wymierzając średnią karę tj. karę leżącą mniej więcej pośrodku pomiędzy minimum i maksimum sankcji karnej za daneprzestępstwo nie ma obowiązku poza wymogami z art. 54 k. k. przytaczać jakichkolwiek okoliczności obciążających lub łagodzących, usprawiedliwiających ten średni wymiar kary, przewidziany właśnie dla wypadków nie odbiegających od przeciętności, gdy żadne szczególne okoliczności, charakteryzujące czyn i sprawcę obciążająco lub łagodząco nie zachodzą (17 II 38 — 2 K 2358/37).

Art. 464. Na postanowienia sądów apelacyjnych, wydane w trybie art. 464 § 2 k. p. k. dalsze zażalenie z mocy art. 466 k. p. k. nie przysługuje (17 I 38 — 2 K 1741/37).

Art. 479. Pokrzywdzony, który w sprawie należącej do właściwości sądów grodzkich, złożył protokolarnie zameldowanie o prze-

stępsztwie z wymieniem osoby oskarżonego i z objawioną wolą ścigania go za ten czyn, przejawiał w ten sposób swój udział w charakterze strony w sprawie i chociażby w I instancji nie występował na rozprawie w charakterze pokrzywdzonego, przysługuje mu prawo do założenia apelacji (11 IV 38 — 2 K 1962/37).

Art. 487. W wypadku zapowiedzenia kasacji lecz niezłożenia w ogóle wywodu teje kasacji, przewodniczący nie ma obowiązku wydania zarządzenia w przedmiocie odmowy przyjęcia kasacji, skoro kasacja nie została założona; zarządzenie takie byłoby bezprzedmiotowe (29 III 38 — 3 K 584/38).

Art. 493. Przepis § 1 lit. lb art. 493 k. p. k. dotyczy nowych dowodów, a nie nowych okoliczności, jakie mogłyby być znanym uprzednio dowodem (np. znanym poprzednio świadkiem) stwierdzone (17 II 38 — 1 K 2056/37).

Art. 50.5. Wyznaczenie pełnomocnika z urzędu dla oskarżyciela prywatnego celem złożenia wywodu kasacji przez przewodniczącego wydziału karnego stanowi obrazę art. 91 k. p. k. i art. 116 p. 3 k. p. c., ile że należy to do właściwości Rady Adwokackiej, a wyznaczonemu w ten sposób pełnomocnikowi należy odmówić legitymacji do sporządzenia wywodu kasacji, która wskutek tego nie ulega rozpoznaniu (3 I 38 — 1 K 1404/37).

III. Rozp. Prez. Rzplitej z 29 czerwca 1924 o lichwie pieniężnej (Dz. Ust. poz. 656/32).

§ 6. Ustanowienie kary wadальной przy umowie pożyczki jest prawnie dopuszczalne. Kara wadальная jest wymagalna i płatna ex post, wysokość jej jest jawna i może być każdej chwili z mocy art. 85 kod. zob. umiarkowana do wysokości efektywnych szkód, poniesionych przez wierzyciela z powodu niedotrzymania przez dłużnika terminu zapłaty bez jakiegokolwiek niebezpieczeństwa i ryzyka dla niego z tytułu tej umowy. Ponadto umowa kary wadальной nie stanowi ustanowienia bezwzględnych korzyści majątkowych, lecz ma charakter umowy warunkowej, w której spełnienie się warunku, a więc i obowiązek świadczenia są zależne całkowicie od dobrej woli, sumiennosci dłużnika, który uniknie jej o ile zapłaci dług w terminie. Umowa taka nie podpada pod pojęcie korzyści majątkowych z ustawy o lichwie (21 III 38 — 1 K 2519/37).

IV. Ustawa z 15 VII 1925 o państwowym podatku przemysłowym (Dz. Ust. poz. 339/36).

Art. 32. Jeżeli nabywca przedsiębiorstwa złożył w przepisany terminie świadectwo przemysłowe całoroczne, wykupione przez poprzedniego właściciela, władzom skarbowym do adnotacji, a władza

skarbową wobec niedopełnienia warunków z ustępu 2 art. 32 ustawy o państwowym podatku przemysłowym odmówiła, natenczas dopiero z tym momentem odmowy adnotacji świadectwo przemysłowe poprzednika traci swą ważność i w zależności od tego, czy moment ten przypada w I-szym czy w II-gim półroczu zachodzi obowiązek -wykupienia całorocznego lub półrocznego świadectwa przemysłowego przez nowonabywcę przedsiębiorstwa (20 III 38 — 3 K 2233/32).

V. Ustawa z 1 VII 1926 o opłatach stemplowych
(Dz. Ust. poz. 404/35).

Art. 15. Mąż, który udzielił w akcie notarialnym zezwolenia na sprzedaż nieruchomości żony i w tym charakterze akt ten podpisał, stał się formalnie stroną w umowie i wobec tego ponosi wraz z innymi kontrahentami wszelkie skutki przekroczenia przepisów ustawy stemplowej, chociażby nawet zezwolenie na sprzedaż i podpis męża, wobec rozdzielności majątkowej były zbędne (21 III 38 — 3 K 2325/37).

VI. Rozp. Prez. Rzplitej z 10 VI 1927 o wykonywaniu praktyki dentystycznej (Dz. Ust. poz. 476).

Przepis art. 19 rozp. Prez. Rzplitej z 10 VI 1927 o wykonywaniu praktyki dentystycznej stanowi prawo techników dentystycznych do używania określonego tytułu, stąd wniossek, że interesowana osoba może tytułu tego nie używać lecz nie wolno posługiwać się innym tytułem, albowiem prawo ma tylko do tego tytułu, używanie zaś innego tytułu, np. dentysta, jako nieopartego na prawie, byłoby bezprawne.

Również przepisy §§ 2 i 4 rozporządzenia wykonawczego ministra spraw wewnętrznych z 24 II 1930 (Dz. Ust. poz. 172) stanowią, iż tablice informacyjne mogą zawierać tylko dane wskazane w § 2, ogłaszanie się w innej formie jest z mocy § 4 zakazane (21 III 38 — 2 K 1932/37).

VII. Ustawa z 28 III 1933 o biurach pisania podań
(Dz. Ust. poz. 269).

Art. 9. Istotną cechą przestępstwa z art. 9 ustawy z 28 III 1933 o biurach pisania podań oraz o zakazie udzielania porad prawnych i prowadzenia cudzych spraw jest wykonywanie zawodowe czynności w tym przepisie wymienionych, a między innymi pisanie podań na zamówienie innych osób do władz i urzędów. Zawodowość polega na powtarzaniu tych czynności z zamiarem stworzenia sobie

z nich chociażby dodatkowego źródła dochodu, natomiast okolicznościowe nawet za wynagrodzeniem napisanie podań dla innych osób do władz i urzędów nie podpada pod powołany na wstępie przepis, dopóki nie nabiera cech zawodowości (21 III 38 — 2 K 2149/37).

VIII. Dekret Prez. Rzplitej z 24 VI 1936 w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą (Dz. Ust. poz. 249).

Art. 1 p. 3. Obywatele polscy czasowo przebywający za granicą nie są cudzoziemcami w rozumieniu dekretu (21 III 38 — 3 K 3162/37).

Art. 5. Przepis art. 5 dekretu nie dotyczy wyłącznie zagranicznych środków płatniczych, znajdujących się w kraju. Scedowanie przez obywatela polskiego, zamieszkującego w kraju, należności w banku zagranicznym na rzecz cudzoziemca tamże zamieszkałego za hipotekę uzyskaną na majątku położonym w kraju i należącym do obywatela polskiego, mającego rozrachunki ze wspomnianym cudzoziemcem stanowi przestępstwo dewizowe (21 III — 12 IV 38 — 3 K 3160/37).

Art. 16 p. 1. Przepis art. 16 ust. 1 dekretu Prez. Rzplitej z 26 IV 1936 w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą nie daje żadnej podstawy ani w swej treści gramatycznej, ani w wykładni logicznej do wniosku, by do istotnych znamion przestępstwa z tego przepisu należała chęć zysku. W szczególności z faktu, że zastosowanie ust. 2 tegoż art. 16 dekretu jest uwarunkowane istnieniem dwu -czynników, mianowicie winy nieumyślnej i braku chęci zysku, nie wynikają żadne wnioski a contrario w stosunku do ustępu 1 ani wskazówki interpretacyjne dla wykładni ustępu 1, nie budzącego żadnych wątpliwości co do swej treści (21 III 38 — 2 K 2720/37).

Stefan Bleszyński
Prokurator Sądu Najwyższego

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

I. USTAWODAWSTWO OGÓLNOPOLSKIE

Ustawa z 18 XII 1919 o czasie pracy w przemyśle i handlu
(Dz. Ust. R. P. 1920, poz. 7, 1933, poz. 734).

Art. 1. Loteria Państwowa nie jest zakładem pracy w rozumieniu art. 1 ustawy o czasie pracy w przemyśle i handlu. (1 XII 1937 — C I 409/37). (Św)

Ustawa z 29 X 1920 r. o spółdzielniach (Dz. Ust. R. P. 1934 r., poz. 495).

Art. 41 Rada nadzorcza upadłej spółdzielni nie ma legitymacji czynnej do zaskarżenia w myśl art. 17 prawa upadłościowego z 1934 r. postanowienia sadu o ogłoszeniu upadłości. (18 XI 1937 — C I 2764/36). (Św)

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 29 VI 1924 o lichwie pieniężnej (Dz. Ust. R. P. poz. 574) w redakcji rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 23 VIII 1932 (Dz. Ust. R. P. poz. 656).

§ 3. Umowy o odsetki, przekraczające dozwoloną stopę, są nieważne co do nadwyżki i wobec tego dłużnik może dochodzić od wierzyciela zwrotu odsetek, zapłaconych ponad normę rozporządzenia o lichwie; z tego jednak nie wynika, aby każda wpłata raty odsetek w wysokości, przekraczającej dowolną normę, powodowała zmniejszenie się kapitału o kwotę, stanowiącą nadwyżkę ponad tę normę, skoro bowiem wpłaty były dokonywane nie na kapitał, a na odsetki, nie ma podstawy do zarachowywania ich na kapitał.

Dowód ze świadków może być dopuszczony w myśl przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 23 VIII 1932 r. na stwierdzenie wysokości wpłaconych odsetek, przekraczającej normę dozwoloną, ale nie na stwierdzenie samego faktu płacenia odsetek, należnych od sumy hipotecznej. (7 I 1938 — C I 3601/36). (Św)

Ustawa z 31 VII 1924 r. w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców rolnych (Dz. Ust. R. P. poz. 741).

Art. 8. Powołana ustawa, stanowiąc w art. 8 lit. „c” o możliwości wypowiedzenia przez właściciela dzierżawy drobnym dzierżawcom, gdy właściciel ten sam wydzierżawił grunt i skutkiem tego nie posiada we własnym użytkowaniu 45 ha gruntu ornego, bynajmniej nie wkłada obowiązku na właściciela, by udowodnił, że sam będzie gospodarować na osadzie, której dzierżawę wypowiedział. (4 XI 1937 — C I 1541/37). (Św)

Prawo wekslowe z 14 XI 1924 (Dz. Ust. R. P. poz. 926).

Art. 75. Czas wytoczenia pozwu nie jest decydujący co do obliczenia szkody posiadacza weksłu z przyczyny niesłusznego zubożenia, okoliczność zatem spadku cen w tym czasie, w porównaniu z czasem zaciągnięcia pożyczki za wydaniem weksłu, sama przez się decydować nie może o braku szkody. (3—17 XII 1937 — C I 1611/37). (Św)

Ustawa z 2 IV 1925 r. o potrąceniach z uposażenia osób wojskowych
(Dz. Ust. R. P. 1933 r. poz. 439).

Ustawa powyższa bynajmniej nie ogranicza sądu pod względem wysokości sumy, mogącej być zasądzoną od osoby wojskowej z tego czy innego tytułu, lecz tylko określa, jaka część uposażenia osoby wojskowej może być przy wypłacie jej poborów zatrzymana na pokrycie jej zobowiązań przez odnośną władzę wojskową. (9 XII 1937 — C I 3417/36). (Św.)

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 22 III 1928 r. o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych (Dz. Ust. R. P. poz. 384).

Art. 97 ust. 3. Wydanie niesłusznego zbogacenia uzależnione jest, gdy chodzi o sferę przywłaszczenia cudzej własności przemysłowej, od zaistnienia uszczuplenia cudzego prawa lub efektywnej szkody. (4 XI 1937 — C I 2853/36). (Św.)

Kodeks postępowania cywilnego z 29 XI 1930 i 27 X 1932
(Dz. Ust. R. P. 1930, poz. 651 i 1932, poz. 803).

Art. 3 i 339. Powództwo o ustalenie bezskuteczności zarządzenia gminy, wstrzymującego wypłatę emerytury, należnej na podstawie statutu emerytalnego, odpowiada przepisom art. 3. Powództwo takie zarówno co do ustalenia bezskuteczności zarządzenia, wydanego przez gminę, jak i co do świadczenia wstrzymanej części emerytury, uważać należy za przedwczesne, jeżeli organ gminy wdrożył postępowanie, przewidziane w statucie emerytalnym, zmierzające do ustalenia istnienia i rozmiaru prawa do emerytury a postępowanie to nie zostało ukończone. (13 X 1936 — C II 1390/36). (Db)

Art. 22. 1. Wartość przedmiotu sporu, podana w pozwie przez powoda i niezakwestionowana w trybie, przepisany art. 22, obowiązuje w dalszym toku sporu, dopóki przedmiot sporu nie dozna zmiany. (10 II 1937 — C II 2438/36). (Db)

2. Jeżeli powód, zgłaszając na rozprawie w pierwszej instancji nowe żądanie pozwu, nie określił jego wartości i sąd pierwszej instancji wartości tej nie oznaczył, a następnie wniesiona zostaje skarga kasacyjna co do orzeczenia o tym żądaniu, należy dodatkowo przeprowadzić postępowanie celem oznaczenia wartości tego przedmiotu sporu i zaskarżenia. (20 I 1938 — C II 1443/37). (Db)

Art. 36. Powództwo o roszczenie, oparte na zaniedbanu organów kolejowych, może być wytoczone przed sąd, w którego okręgu zaniedbanie nastąpiło. (16 XI 1937 — C II 1212/37). (Db)

Art. 144. § 2. Zaniechanie doręczenia pełnomocnikowi procesowemu stron wezwania na rozprawę powoduje nieważność zapadłego wyroku." (13 XII 1937 — C II 1564/36). (Db)

Art. 245. Sąd może ustalić wartość majątności ziemskiej na podstawie notorycznego mu faktu, że za morgę ziemi w danej okolicy płaci się określoną sumę, jeżeli interesowana strona nie wystąpiła z żadnymi twierdzeniami, które by podnosiły wartość nieruchomości ponad zwykłą normę, lub poniżej tej normy ją obniżały. (1 X 1937 — C III 1021/35). (Li)

Art. 245, 351. Sąd II instancji opierać ma się na własnych ustaleniach. To co notoryczne jest w sądzie I instancji nie musi być znane notorycznie sądowi II instancji. Dlatego powołanie się w motywach na to, że sąd I instancji ustalił pewną okoliczność jako powszechnie znana, nie jest wystarczające. (8 V 1937 — C III 2510/36). (Li)

Art. 250 § 1. Jeżeli sąd zaniechał całkowicie ustalenia istotnego faktu, to strona, która nie zaskarża tego pominięcia, nie może żalić się na to, że sąd prowadząc postępowanie dowodowe dotyczące tego faktu, naruszył ustawę. (10 IX 1937 — C III 1345/35). (Li)

Art. 250 § 1. Prowadzenie przez męża będącego urzędnikiem procesu na prawie ubogich nie uprawnia do ustalenia, że mąż jest urzędnikiem o małych poborach i że żona jest zobowiązana pracować w gospodarstwie domowym męża. Obowiązek pracowania zależy od tego, czy w stosunkach w jakich małżonkowie żyją, praca taka odpowiada zwyczajowi, zaś pobory należy ustalić cyfrowo (16 VIII 1937 — C III 1466/35). (Li)

Art. 323. Sąd może pominąć dowód z wysłuchania stron, jeżeli sporną umowę uznaje za udowodnioną zeznaniami świadka. (16 XI 1937 — C II 1259/37). (Db)

Art. 341. Wyrok co do zasady zapasć może dopiero wówczas, gdy załatwione są wszelkie kwestie dotyczące podstawy powództwa i wszelkie zarzuty godzące w istnienie pretensji powoda. Gdy więc spór idzie o to, czy dzierżawca dopełnił zobowiązania z umowy, polegające na tym, że dzierżawca ponosić powinien daniny i ciężary wszelkiego rodzaju, to przed wydaniem wyroku co do zasady powinien sąd rozpoznać zagadnienie, czy danina majątkowa należy do danin przynależnych z dzierżawionej nieruchomości, czy dzierżawcę obciąża niższa progresja podatku gruntowego aniżeli właściciela, jeżeli dzierżawi tylko część jego nieruchomości i czy dzierżawca część podatków już zapłacił. Daninę majątkową powinien płacić dzierżawca bez względu na to, czy kwestionuje się jej charakter jako podatku realnego, gdyż obciążenie tym podatkiem

ma dla wydzierżawiającego swą przyczynę w posiadaniu gruntu a dzierżawca przejął własnie podatki, których płacenie było połączone bezpośrednio z tym posiadaniem. (4 V 1937 — C III 2397/36). (Li)

Art. 342. Sąd nie może zasądzić na rzecz powoda zapłaty w dolarach, jeżeli powód dochodzi zapłaty wyłącznie w złotych. (4 I 1937 — C II 2003/36). (Db)

Art. 349. Sąd, który niezwłocznie po zamknięciu rozprawy obwieścił datę ogłoszenia sentencji, nie ma obowiązku doręczać stronom zawiadomienia o wyznaczonym terminie ogłoszenia sentencji chociażby pełnomocnik strony nie był obecny przy zamknięciu rozprawy. (20 IX 1937 — C II 693/37). (Db)

Art. 349 § 2. Przepis ten nakazujący niezwłocznie po zamknięciu rozprawy obwieszczenie daty ogłoszenia sentencji, nie nakłada na sąd obowiązku zawiadamiania stron nieobecnych na rozprawie o tej dacie. Strona zatem nieobecna przy zamknięciu rozprawy nie ma prawa żądania, by powiadomiono ją o dacie ogłoszenia sentencji. (23 III 1937 — C III 1764/36). (Li)

Art. 350. 1. Wniosek o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku sądu okręgowego jako sądu drugiej instancji lub sądu apelacyjnego nie powinien być zgłoszony ustnie do protokołu sądowego (24 VI 1937 — C II 318/37). Wniosek taki nie może być jednak uważany za niebyły, jeżeli sąd apelacyjny przyjął go do protokołu sądowego. (15 II 1937 — C II 2544/36). (Db)

2. Odczytanie na ostatniej rozprawie przez sąd wniosku, zgłoszonego już poprzednio o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku nie czyni zadość przepisom art. 350 k. p. c. co do terminu zgłoszenia tego wniosku. (29 X 1936 — C II 1380/36). (Db)

Art. 350, 393 § 2 i 378. Wniesienie zażalenia w terminie ustawowym do zgłoszenia wniosku o sporządzenie na piśmie uzasadnienia postanowienia, ogłoszonego na rozprawie, mieści w sobie w sposób dorozumiany żądanie sporządzenia uzasadnienia. (14 V 1937 — C 38/37). (Db)

350, 393 § 2. Jeżeli sąd I instancji odmówi wnioskowi o sporządzenie wyroku z uzasadnieniem na piśmie, uważając wniosek za spóźniony, strona tego postanowienia nie zaskarży, lecz wniesie skargę apelacyjną, a w II instancji okaże się że wniosek z art. 350 zgłoszony był na czas, to skargę apelacyjną należy uznać za dopuszczalną z uwagi na to że strona żądała sporządzenia wyroku z uzasadnieniem w terminie i że wniesienie skargi apelacyjnej dopuszczalne jest przed doręczeniem wyroku z uzasadnieniem. (Postanowienie z 21 V 1937 — C III Z 2900/36). (Li)

Art. 369. Sąd może sprostować swe orzeczenie o wysokości kosztów sporu, jeżeli przez przeoczenie oparł je na wartości przedmiotu sporu, podanej w pozwie, zamiast na wartości przez siebie ustalonej. (22 X 1937 — C II 1009/37). (Db)

Art. 369, 373. Jeżeli wyrok został sprostowany przed upływem terminu do jego zaskarżenia i przed jego zaskarżeniem, to samo sprostowanie nie może być zaskarżone odrębnym środkiem odwoławczym. W przypadku przeciwnym postanowienie prostujące wyrok ulega zaskarżeniu w drodze normalnych środków odwoławczych. Chodzić musi jednak o sprostowanie dopuszczalne w myśl art. 369 kpc. Postanowienie zawierające nie sprostowanie, a poprawienie rzeczywistego błędu w wyroku, jest zawsze zaskarżalne za pomocą zwykłych środków odwoławczych. Omyłka jest oczywistą tylko wtedy, gdy każdy czytający akta i sentencję wyroku musi spostrzec, że sąd się omylił. Nie zachodzi więc omyłka oczywista, gdy jedna strona żądała ustalenia terminu eksmisyjnego na 30 VI 1937, druga na 31 III 1939 sąd zaś określił termin ten na 31 XII 1938, w rzeczywistości jednak chciał oznaczyć termin ten na 31 XII 1937. (27 VIII 1937 — C III 2100/37). (Li)

Art. 370. Jeżeli sąd apelacyjny nie orzekł o całości żądania skargi apelacyjnej strona może dochodzić uzupełnienia wyroku tylko wnioskiem o uzupełnienie, nie zaś skargą kasacyjną. (21 IX 1937 — C II 714/37). (Db)

Art. 371. Wniosek o wykładnię wyroku nie jest dopuszczalny w sprawie przeprowadzonej według przepisów procedury cywilnej z r. 1895. (9 XI 1936 — C II 1285/36). (Db)

Art. 374, 451, 452. Odrzucenie skargi o wznowienie powinno nastąpić w formie postanowienia, a nie wyroku (23 III 1937 — C III 1764/36). (Li)

Art. 375. W razie zawarcia ugody sądowej w sporze ze Skarbem Państwa pod warunkiem jej zatwierdzenia przez Prokuratorię Generalną nie mają znaczenia dalsze propozycje ugodowe, czynione pozasądowo przez Prokuratorię stronie a przez stronę nie przyjęte. Oświadczenie, złożone przez Prokuratorię Generalną przed sądem, że ugodę zatwierdza, powoduje definitywne zawarcie ugody i umorzenie postępowania sądowego. (24 VI 1937 — C II 369/36). (Db)

Art. 380. Oddalenie zarzutu niewłaściwości sądu, opartego na tym, iż sprawa nie dotyczy umowy najmu, nie wyłącza oceny w wyroku końcowym, iż sprawa nie pochodzi z umowy najmu. (2 XII 1937 — C II 1391/36). (Db)

Art. 397. Prawo wniesienia wzajemnej skargi apelacyjnej pozostaje w zależności od wniesienia apelacji głównej i nie zależy od zgłoszenia żądania sporządzenia wyroku z uzasadnieniem. (5 I 1938 — CI 84/37). (Św)

Art. 404. 1. Przyczyn nieważności testamentu, dochodzonych w pierwszej instancji, nie można uzupełniać w skardze apelacyjnej. (28 V 1937 — C II 382/37). (Db)

2. Nie mogą być przedmiotem rozważań sądu apelacyjnego wyjaśnienia faktyczne, zawarte w pismach interwenantów ubocznych, którzy przystąpili do sporu dopiero w drugiej instancji po upływie terminu do wniesienia apelacji. (29 X 1936 — C II 1350/36). (Db)

3. Złożenie oświadczenia co do faktów, co do których strona poprzednio się nie wypowiedziała, nie stanowi w przypadku, gdy oświadczenie na przyznaniu twierdzeń przeciwnika albo ich zaprzeczeniu, żadnego przytoczenia nowych faktów ani nowych dowodów. (26 VII 1937 — C III 171/36). (Li)

Art. 400 § 2. Sąd drugiej instancji obowiązany jest zaopatrzyć z urzędu w uzasadnienie swe orzeczenie, wydane na posiedzeniu niejawnym bez rozprawy, i doręczyć je stronom wraz z uzasadnieniem, chociażby stronie nie służył na nie dalszy środek odwoławczy. (23 II 1937 — C II 3297/36, 29 VII 1937 — C II 917/37, 23 IX 1937 — C II 658/37). (Db)

Art. 406. Okoliczność, że na rozprawie apelacyjnej sędzia nie złożył sprawozdania, nie odczytał wyroku I instancji i nie podał treści pism apelacyjnych, nie skutkuje uchylenia wyroku, jeżeli tak wyrok I instancji jak treść pism apelacyjnych była przedmiotem rozprawy i strony miały możliwość wypowiedzenia się co do nich. (8 II 1937 — C III 357/35). (Li)

Art. 408. Jeżeli strona zgłosiła w apelacji tylko wnioski o uchylenie wyroku pierwszej instancji a nie także o jego zmianę a przyczyny ustawowe uchylenia wyroku nie zachodzą, apelacja ulega oddaleniu. (24 VI 1937 — C II 351/37). (Db)

Art. 409. Rozpoznanie przez sąd okręgowy sprawy, należącej ze względu na wartość przedmiotu sporu w myśl art. 20 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 o sądach pracy (Dz. Ust. R. P. nr 27, poz. 350), do właściwości sądów grodzkich, nie może być przyczyną uchylenia wyroku sądu okręgowego z powodu nieusuwalnej niewłaściwości sądu. (23 X 1936 — C II 1309/36). (Db)

Art. 411, 298 i 329. Zaniechanie ponowienia dowodów w instancji apelacyjnej oraz konfrontacji świadków i stron nie stanowi podstawy kasacyjnej. (18 V 1937 — C II 52/37). (Db)

Art. 419 § 2. Samoistne zażalenie na postanowienie, zamieszczone w wyroku, założone oddzielnie od apelacji, winno być wniesione do sądu w terminie tygodniowym od doręczenia wyroku. (14 V 1937 — C II 39/37). (Db)

Art. 424 § 2. 1. Jeżeli stronie na orzeczenie co do istoty sprawy służy skarga kasacyjna, to służy jej ona także na postanowienie, którym sąd apelacyjny:

a) odrzuca przywrócenie terminu do zgłoszenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku (13 I 1937 — C II 3021/36) lub

b) zwraca stronie wniosek o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia, gdyż strona nie złożyła w terminie opłaty kancelaryjnej za odpis wyroku. (20 XI 1936 — C II 2439/36). (Db)

2. Skarga kasacyjna nie służy na postanowienie sądu apelacyjnego:

a) zawieszające postępowanie (17 XII 1937 — C II 1585/37);

b) odmawiające wyłączenia biegłych (16 III 1937 — C II 307/37);

c) odrzucające spóźnioną odpowiedź kasacyjną (24 II 1938 — C II 2693/37) lub

d) oddalające zarzut miejscowej albo rzeczowej niewłaściwości sądu (12 X 1936 — C II 1283/36, 19 III 1936 — C II 2668/35, 6 IV 1936 — C II 2873/36).

Również nie służy skarga kasacyjna na tę część wyroku drugiej instancji, którą sąd tej instancji uchylił część wyroku pierwszej instancji i zwrócił sprawę w uchylonej części do pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. (31 V 1937 — C II 52/37).

Art. 424 § 2. Przepis ten ma na uwadze tylko takie postanowienia, które kończą postępowania przewidziane w tym kodeksie. Niedopuszczalna jest zatem skarga kasacyjna na postanowienie, którym Sąd Apelacyjny odrzucił przedstawienie wniesione na jego postanowienie. (Postanowienie z 14 V 1937 — C III Z 2811/36). (Li)

Art. 425 § 1. Dopuszczalności skargi kasacyjnej — ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia — nie można rozważać oddzielnie dla powództwa głównego i powództwa wzajemnego, gdy według twierdzeń pozwanego powództwo wzajemne pozostaje w ścisłym związku z roszczeniem powoda. W takim wypadku należy zliczyć Wartość przedmiotu zaskarżenia obu powództw (16 VIII 1936 — C III 2201/36). (Li)

Art. 426, 427. Jeżeli przed wydaniem wyroku w instancji kasacyjnej roszczenie stało się wymagalne, nieistotny staje się zarzut skarżącego, że sąd II instancji zasądził świadczenie jeszcze niewymagalne. Gdy bowiem zaskarżony wyrok od chwili nastania wyma-

galności odpowiada prawu, nie może on uchodzić za obciążający skarżącego. (19 IV 1937 — C III 666/35). (Li)

Art. 443 § 2. Strona była pozbawiona możliwości działania w procesie, jeżeli w postępowaniu toczącym się według przepisów niem. upc. po przerwie powstałej skutkiem śmierci jej adwokata, przydzielonego jej z racji ubóstwa, sąd ustanowił innego adwokata, nie zawiadamiając o tym strony, ten adwokat bez dotrzymania przepisów § 244 niem. upc. został wezwany na termin dalszej rozprawy i na żadną dalszą rozprawę nie została wezwana strona sama. Ustanowiony bowiem adwokat bez udzielenia mu przez stronę pełnomocnictwa nie stał się jej pełnomocnikiem i dlatego cała jego działalność w procesie nie dotyczy strony, jeżeli strona działalności ustanowionego adwokata nie zatwierdziła. (1 X 1937 — C III 509/37). (Li)

Art. 445 § 2. Wznowienia na podstawie prawomocnego orzeczenia, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, można żądać tylko w takim razie, gdy to prawomocne orzeczenie istniało już w chwili uprawomocnienia się wyroku, którego żądanie wznowienia dotyczy. (24 V 1937 — C III 3090/36). (Li)

Art. 480, 491. Przez rozstrzygnięcie jednego z sporów wynikłego z stosunku kontraktowego pomiędzy stronami zapis na sąd polubowny nie wygasa, jeżeli zapis poddał sądowi polubownemu rozstrzygnięcie wszelkich sporów z określonego kontraktu; sąd polubowny pozostaje właściwy dla dalszych sporów wynikłych na tle tego kontraktu. (2 VII 1937 — C III 3424/26). (Li)

Art. 485 § 1. K. p. c. nie przewiduje wyznaczenia przewodniczącego sądu polubownego przez sąd państwowy na wniosek strony w przypadku, gdy strony nie zgodziły się na wybór przewodniczącego, który miał być wyznaczony za wspólnym ich porozumieniem. (19 XI 1937 — C I 2960/36). (Sw)

Art. 485 § 2. Jeżeli sąd wyznaczył sędziego polubownego, następnie uchylili swe postanowienie i wyznaczyli innego sędziego, to na to postanowienie jego służy zażalenie, albowiem w postanowieniu oprócz wyznaczenia sędziego mieści się także uchylene postanowienia wyznaczającego sędziego i na to postanowienie służą środki odwoławcze według normalnych zasad o środkach odwoławczych — natomiast nie ma tu zastosowania art. 485 § 2 kpc. (7 IV 1937 — C III 1519/36). (Li)

Art. 491 § 1 p. 4. Zapis na sąd polubowny traci moc bez względu, czy zgoda stron nie nastąpiła na wybór sędziego dla sądu jednoosobowego, czy też trzyosobowego, i czy ten, który miał być wybrany za wspólną zgodą, był przeznaczony na superarbitra. (19 XI 1937 — C I 2960/36). (Sw)

Art. 521. Przepis § 3 art. 521 kpc, przewidujący dwuletnie przedawnienie roszczenia o wynagrodzenie szkody, spowodowanej niedbalstwem lub złą wolą komornika, nie może mieć zastosowania do sporu, który powstał w związku z egzekucją, prowadzoną przez komornika przed 1 stycznia 1933 r. (14 I 1938 — CI 54/37). (Św)

Art. 567, 568. Aby uczynić zadość przepisowi art. 568, strona opierająca pozew na art. 567 kpc. ograniczyć się może do przytoczenia przyczyn podanych w tym artykule, natomiast nie ma obowiązku wyczerpującego uzasadnienia przytoczonej przyczyny. Jeżeli więc strona pozwu swego z góry w dostateczny sposób nie uzasadniła, uczynić może to dodatkowo według zwykłych norm kpc. (19 IV 1937 — C III 681/35). (Li)

Art. 568. Okoliczność, że powód w I instancji oparł swe powództwo z art. 567 na własności rzeczy zajętej w egzekucji, w instancji natomiast apelacyjnej twierdził, że jest współwłaścicielem rzeczy, nie uzasadnia zastosowania art. 568 kpc, gdyż chodzi nie o wystąpienie z nowym zarzutem, lecz o ograniczenie zarzutu już podniesionego. (8 X 1937 — C III 1043/35). (Li)

Przep. wpraw. kpc. z 29 XI 1930 (Dz. Ust. R. P. poz. 652).

Art. IV. 1. Na postanowienie drugiej instancji, którym odmówiono w postępowaniu niespornym wniosкови o udzielenie prawa ubogich nie służy skarga kasacyjna, skoro także w postępowaniu niespornym samym nie służy taka skarga. (Postanowienie z 2 VI 1937 — C III 3321/36). (Li)

2. Ponieważ sposób doręczania wyroków i rozpoczęcie się biegu terminu do wniesienia apelacji nie unormowała ustawa o sądach kupieckich przez odniesienie się do niemieckiej ustawy o postępowaniu cywilnym, lecz przepisami samodzielnyimi (§ 16 ust. o sąd. kup. z 6 VII 1904 — Dz. Ust. Rzeszy str. 266, § 32 ust. 1, § 34, § 55 ust. 3 ust. o sąd. przem. w brzmieniu obwieszczenia z 29 IX 1901 — Dz. Ust. Rzeszy str. 353), przeto przepisy art. 350, 393 § 1, o ile chodzi o początek biegu terminu apelacyjnego i art. 393 § 2, art. 155 kpc. nie mają zastosowania. (Wyrok z 4 V 1937 — C III 30/36). (Li)

Art. XXXI § 2 p. 1. Skutkiem utrzymania w mocy § 325 niem. spór toczy się pomiędzy tymi samymi osobami nie tylko wówczas, gdy zachodzi tożsamość osób w ścisłym tego słowa znaczeniu, lecz również w tym przypadku, gdy osoby są wprawdzie różne, jednak co do osób późniejszego sporu zachodzą warunki § 325 niem. upc. (24 IX 1937 — C III 1903/37). (Li)

Art. XLV¹. Rozpoznanie przez sąd okręgowy jako drugą instancję w składzie trzech sędziów (bez zastosowania trybu, wskazanego w § 2 art. XLV¹ takiej sprawy, która mogłaby być rozpoznana jednoosobowo, nie stanowi tak istotnego uchybienia, iżby już samo przez się powodowało uchylenie zapadłego wyroku. (15 II 1938 — C I 116/37). (Św)

Regulamin przewozu przesyłek towarowych na kolejach żelaznych z 21 IX 1931 (Dz. Ust. R. P. poz. 721).

§ 45. Kolej, powołując się na przedawnienie przewidziane w § 45 regulaminu przewozu przesyłek towarowych, ma jedynie obowiązek ustalenia, że zasadniczy roczny okres przedawnienia upłynął, jeżeli zaś strona powodowa uważa, że służy jej wyjątkowo dłuższy termin przedawnienia, to ją obciąża obowiązek udowodnienia, iż nastąpiły okoliczności, uzasadniające zastosowanie tego ulgowego przedawnienia. (9 XII 1937 — CI 3353/36). (Św)

Przep. wpraw. prawo o sąd. post. egz. z 27 X 1932 (Dz. Ust. R. P. poz. 804).

Art. LXI. Zajęcie roszczenia o przewłaszczenie stwierdzone prawomocnym wyrokiem nie pozbawia wierzyciela tego roszczenia legitymacji do żądania przewłaszczenia z zachowaniem praw egzekwującego wierzyciela, jeżeli zajęcie nastąpiło wyłącznie w celu uniemożliwienia dłużnikowi zrealizowania praw przyznanych mu prawomocnie przez sąd. (27 VIII 1937 — C III 2214/37). (Li).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27 X 1932 o pierwszeństwie hipotecznym i konwersji zaległości od pożyczek instytucji kredytu długoterminowego (Dz. Ust. R. P. poz. 810).

Art. 1. Pierwszeństwo i wyłączenie przedawnienia, przewidziane; w art. 1, odnosi się nie tylko do rat odroczonej w drodze ulgi, lecz i do rat zaległych według pierwotnego planu umorzenia. (4 II 1938 — C II 1952/37). (Db)

Ustawa z 28 III 1933 o ubezpieczeniu społecznym (Dz. Ust. R. poz. 396).

Art. 46. Dyrektor ubezpieczalni społecznej, będąc zwierzchnikiem pracowników ubezpieczalni, mającym prawo przyjmowania i zwalniania pracowników i uprawnionym do załatwiania wszelkich spraw, nie zastrzeżonych dla innych organów ubezpieczalni, władny jest wydać pełnomocnictwo adwokatowi do obrony ubezpieczal-

ni w sprawie z powództwa przeciwko niej jej pracownika. (24 VI 1937 — C 2876/36). (Św)

Art. 196. 1. Właściciel motoru i młocarni, prawidłowo zmontowanych, nie odpowiada za skutki spadnięcia pasu transmisyjnego osobie, która podjęła się odpłatnie prowadzenia motoru i młocarni. (2 XII 1937 — C II 1435/37). (Db)

2. Pracodawca nie jest robotnikowi odpowiedzialny za wypadek, który powstał przez to, że robotnik w czasie ruchu zdejmował pas transmisyjny ręką a nie drążkiem. (7 I 1938 — C II 1292/37). (Db)

Ustawa z 28 III 1933 o urzędach rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (Dz. Ust. 1936 poz. 60).

Art. 16 i art. 18 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 24 X 1934 o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych (Dz. Ust. 1936 poz. 59). W postępowaniu przed sądem powszechnym można skutecznie podnosić zarzuty, których rozstrzygnięcie należy do właściwości urzędu rozjemczego. Jednak strona podnosząca takie zarzuty powinna je w razie sporu wykazać orzeczeniem urzędu rozjemczego. Postępowanie w sądzie powszechnym ulega wskutek podniesienia powyższych zarzutów zawieszeniu dopiero z chwilą zawiśnięcia sprawy w urzędzie rozjemczym. (21 IV 1937 — C III 698/35). (Li)

Art. 28. Orzeczenie urzędu rozjemczego, które dyskwalifikuje dług jako rolniczy z tej przyczyny, że powstał on po 1 VII 1932, stwarza pod względem czasu powstania długu powagę rzeczy osadzonej. W sporze więc przed sądem powszechnym o zapłatę długu odmienne ustalenie czasu powstania długu nie jest dopuszczalne. (30 VI 1937 — C III 3619/36). (Li)

Ustawa z 29 III 1933 o ulgach w zakresie oprocentowania i terminach spłaty wierzytelności hipotecznych (Dz. Ust. R. P. poz. 213).

Art. 1 i 8. Skuteczność obniżenia odsetek, przewidzianego w art. 1 (1) ustawy, zależy od spłacenia odsetek niższych bez zaległości w terminie z art. 8 ustawy. (9 II 1938 — C II 2088/37. 3 II 1937 — C II 2350/36). (Db)

Art. 8. Przepis ten nie rozróżnia między dłużnikiem osobistym a rzeczowym, odnosi się więc do jednego i drugiego, czyli że płatność powstaje również skutkiem zwłoki właściciela obciążonej nieruchomości. (1 X 1937 — C III 2458/36). (Li)

Kodeks zobowiązań z 27 października 1933 (Dz. Ust. R. P. poz. 598).

Art. 29. 1. Pracownik, który po oddaleniu przez pracodawcę jego żądania o podwyższenie wynagrodzenia pracę nadal pełni, oświadcza tym samym w sposób dorozumiany zgodę na dalszą pracę za dotychczasowym wynagrodzeniem. (19 XI 1937 — C II 1223/37). (Db)

2. Nie można przyjąć dorozumianej zgody na płacenie czynszu najmu z dołu, jeżeli lokator bez sprzeciwu wynajemcy płacił coprawda czynsz po wymieszkaniu pewnych okresów, jednak w terminach dowolnych, a nie regularnie na końcu równych okresów. Zgody dorozumianej nie zawiera także wytoczenie powództwa tylko o czynsz za czas ubiegły, ponieważ powództwo może w I instancji być każdego czasu rozszerzone i ustawa nie zabrania skarżyć o część pretensji. (29 IV 1937 — C III 2566/36). (Li)

Art. 30. Odmowa przyjęcia listu adresowanego do żony, oświadczona przez męża, nie wyklucza dojścia oświadczenia zawartego w piśmie do żony w rozumieniu ustawy, jeżeli żona mieszkała razem z mężem i mąż jej był normalnie upoważniony do przyjmowania listów adresowanych do żony lub odmówił przyjęcia za jej wiedzą. (29 IV 1937 — C III 1566/36). (Li)

Art. 37, 39, 41, 42. Zrzeczenie się przez pracowników połowy zaległego uposażenia jest ważne, jeżeli nie nastąpiło pod wpływem podstępny, pogroźek bezprawnych lub wykorzystania ich położenia przez stronę przeciwną. (31 V 1937 — C II 881/37). (Db)

Art. 62. Umowa przedwstępna co do przeniesienia prawa własności na nieruchomości, zawarta bez zachowania formy aktu notarialnego, nie zobowiązuje wprawdzie do świadczenia odszkodowania w tej umowie na przypadek jej niedopełnienia zastrzeżonego. Nie wyłącza to jednak dochodzenia zwrotu świadczeń, -wyłożonych przez stronę, która nie ponosi winy w niedojściu do skutku umowy ostatecznej. (2 XII 1937 — C II 1400/37 i 30 XII 1937 — C II 2242/37). (Db)

Art. 71. Ograniczenia co do zaciągania zobowiązań przez związek, zawarte w regulaminie związku, nie mają znaczenia wobec osób trzecich, jeżeli im nie były podane do wiadomości. (8 VII 1937 — C II 511/37). (Db)

Art. 74. Zadatek, wręczony przy zawarciu umowy o przewłaszczenie nieruchomości, podlega zwrotowi, gdy umowa jest nieważna z powodu niezachowania formy aktu notarialnego. (25 V 1937 — C II 133/37). (Db)

Art. 101 § 3 i art. 134. Kto przez fałszywe przedstawienie, iż ma pełnomocnictwo do sprzedaży gruntu i przez obietnicę sprzeda-

ży skłania drugiego do wyzbycia się swego mienia celem uzyskania środków na zakup ofiarowanego mu gruntu, odpowiada za szkodę, jeżeli od sprzedaży gruntu bezzasadnie odstępuje. (25 V 1937 — C II 148/37). (Db)

Art. 110 i 431. Pożyczka może być stwierdzona dowodem ze świadków, jeżeli strona pozwana nie sprzeciwiła się przeprowadzeniu tego dowodu. (7 IX 1937 — C II 942/37). (Db)

Art. 111. 1. Jeżeli umowa najmu zawarta została na piśmie, to i świadczenie najemcy, że od umowy odstępuje, musi być pismem stwierdzone. (26 V 1937 — C II 291/37). (Db)

2. Przepisy art. 111 nie mają zastosowania do spraw, wynikających z czynności handlowych. (15 XI 1937 — C II 1271/37). (Db)

Art. 123—127. Kto posiada i eksploatuje kopalnię ropy naftowej w złej wierze, obowiązany jest wydać brutto, przypadającą na nich równowartość części produkcji, tak na podstawie § 335 austr. ust. cyw. jak i przepisów kod. zob. o niesłusznym wzbogaceniu. (9 IV 1937 — C II 3043/36). (Db)

Art. 132 nie zwalnia osoby, która pod pozorem dokonania czynności wyłudziła od innej osoby pieniądze, od obowiązku zwrotu wyłudzonej kwoty. (17 VIII 1937 — C II 431/37). (Db)

Art. 134. 1. Oddanie do użycia w gospodarstwie rolnym młocarni ręcznej z niezabezpieczonymi trybami nie uzasadnia samo przez się obowiązku właściciela młocarni do odszkodowania robotnika, skaleczonego trybami. (19 XI 1937 — C II 1379/37). (Db)

2. Kolej jest obowiązana stwierdzić nazwisko pasażera, który uszkodził drugiego pasażera przez zrzucenie z półki walizy podczas biegu pociągu. Kolej odpowiada uszkodzonemu pasażerowi za skutki zaniechania tego stwierdzenia. (25 XI 1937 — C II 1258/37). (Db)

Art. 135. Właściciel gorzelni nie jest odpowiedzialny za uszkodzenie osoby, która bez upoważnienia przyszła czerpać brańkę z brzozy, pozostawionej chwilowo bez zamknięcia przez gorzelnika. (26 XI 1937 — C II 1353/37). (Db)

Art. 135 i 240 § 1. Właściciel podwórza nie jest obowiązany do wynagrodzenia szkody osobie, która przyszła na podwórze, aby tam bezprawnie czerpać wodę ze studni i doznała przy tym uszkodzenia. (13 XII 1937 - C II 1469/37). (Db)

Art. 144. Ubezpieczalnia społeczna nie odpowiada za zawinięcia, jakich dopuścił się przy leczeniu jej członków lekarz kwalifikowany, przez nią użyty. (6 XII 1937 — C II 1376/37). (Db)

Art. 151. Odpowiedzialności właściciela domu za skutki zawalania się domu nie wyłącza okoliczność, że oddał on dom w zarząd innej osobie. (25 XI 1937 — C II 1306/37). (Db)

Art. 157 § 2. Lekarz operujący nie odpowiada za skutki operacji, przeprowadzonej według zasad wiedzy lekarskiej, jeżeli tych skutków nie mógł przewidzieć. (6 XII 1937 — C II 1376/37). (Db)

Art. 158 § 2. 1. Osoba, która wchodzi na nieoświetloną klatkę schodową, przyczynia się częściowo sama do wypadku jakiego doznała wskutek spadnięcia ze schodów. (13 XII 1937 — C II 1471/37). (Db)

2. Jeżeli poszkodowany sam przyczynił się do powstania szkody sąd powinien dopiero w wyroku końcowym zmniejszyć odpowiednio wysokość odszkodowania, nie powinien natomiast już w wyroku wstępnym orzekać, iż należy się poszkodowanemu tylko połowa odszkodowania. (13 XII 1937 — C II 1466/37). (Db)

Art. 161 § 3. Renta tymczasowa nie może być przyznana jeżeli w czasie wydawania wyroku szkoda zrządzona powodowi wskutek przyprawienia go o niezdolność do pracy jest już w całości znana. (6 XII 1937 — C II 1375/37). (Db)

Art. 254. Kodeks zobowiązań warunku likwidalności do potrącenia nie stawia, a wymaga jedynie, aby obie wierzytelności były wymagalne i zaskarżalne; z powyższego wynika, że i sporne pretemsję również mogą ulegać potrąceniu, za czym przemasia i treść art. 232 § 2 kpc, w myśl którego sąd może zarządzić oddzielną rozprawę co do roszczenia, jakie pozwany przeciwstawia do potrącenia. (22 XII 1937 — C I 891/37). (Św)

Art. 289. Do korzyści osiągniętych tytułem darmym w rozumieniu tego przepisu należy także wyposażenie na podstawie § 1624 kc. (28 V 1937 — C III 2481/36). (Li)

Przepisy wprowadzające kodeks zobowiązań z 27 października 1933 (Dz. Ust. R. P. poz. 599).

Art. XXXII. Mimo uchylenia §§ 274, 322 kc. skutki zatrzymania z §§ 273, 420 kc. urzeczywistnione być mogą tylko przez uzależnienie świadczenia głównego od równoczesnego świadczenia wzajemnego, gdyż gdyby na skutek zarzutu prawa zatrzymania oddalić chciało się powództwo, to nakładałoby się na wierzyciela roszczenia głównego obowiązek świadczenia naprzód, tymczasem skutek taki z istotą prawa zatrzymania z kodeksu cywilnego pogodź się nie da, gdyż zatrzymanie ma zapewnić zatrzymującemu dopełnienie jego roszczenia wzajemnego razem z świadczeniem głównym. (19 IV 1937 — C III 2707/36). (Li)

Art. XXXIX. 1. Kodeks zobowiązań nie ma zastosowania do roszczenia o odszkodowanie, jeżeli niewykonanie spornego zobowiązania nastąpiło przed wejściem w życie kodeksu zobowiązań. (6 IV 1937 — C II 3007/36). (Db)

2. W razie działania przez dłużnika krzywdzącej dla wierzyciela czynności prawnej przed wejściem w życie kod. zob., należy stosować przepisy ordynacji z 10 grudnia 1914 (austr. Dzpp. Nr 337) o zaskarżeniu czynności prawnych, chociażby wierzyciel uzyskał możliwość wystąpienia z pozwem dopiero po wejściu w życie kod. zob. (5 II 1937 — C II 2262/37, 4 X 1937 — C II 811/37, 9 II 1938 — II 1968/37). (Db)

Art. XXXIX, XL. Prawo zaskarżenia powstaje na skutek dokonania zaskarżalnej czynności; zaskarżenie samo jest już wykonaniem tego prawa. Skutkiem tego w myśl przytoczonych art. XXXIX, LX do czynności działanych przed wejściem w życie kodeksu zobowiązań mają zastosowanie przepisy ustawy z 21 VII 1879. (10 V, 9 VI, 21 VI 1937 — C II 3236/36, 1130/35, 1602/35). (Li)

Art. XL § 1. 1. Odwołalność darowizny działanej przed wejściem w życie kod. zob., należy ze względu na rażącą niewdzięczność obdarowanego rozpatrywać według przepisów ustawy cywilnej z r. 1811, chociażby fakt, uzasadniający przyjęcie niewdzięczności zaszedł już po wejściu w życie kodeksu zobowiązań. (6 II 1937 — C II 2319/37). (Db)

2. Do zawartej w roku 1928 a wykonanej w maju 1934 umowy o budowę lodowni przepisy kodeksu zobowiązań nie mają zastosowania, chociażby wady lodowni ujawniły się dopiero po dniu 1 lipca 1934 (19 VIII 1937 — C II 391/37). (Db)

Art. XL § 3. Skutki zwłoki w dopełnieniu zobowiązań, choćby zaciągniętych przed dniem 1 lipca 1934 r., ocenić należy według kodeksu zobowiązań, jeżeli termin płatności przypadł na czas po wejściu w życie kodeksu zobow. (25 V 1937 — C II 93/37). (Db)

Art. XLIII p. 2. Dłuższe terminy przedawnienia wprowadzone kodeksem zobowiązań, mają zastosowanie także wówczas, gdy krótszy termin przedawnienia, przewidziany dla dochodzenia roszczenia według prawa dawniejszego, nie upłynął jeszcze w czasie wejścia w życie kodeksu zobowiązań. (5 II 1938 — C II 2069/37, 17 II 1938 — C II 2156/37). (Db)

Prawo o notariacie z 27 X 1933 (Dz. Ust- R. P. poz. 609).

Art. 66. Środek odwoławczy od postanowień sądu okręgowego w przedmiocie zażaleń, wniesionych do niego z powodu nieprawidłowych, zdaniem skarżącego czynności notariusza, wyraźnie zo-

stał przez art. 66 § 4 prawa o notariacie nazwany zażaleniem, a więc nie ma podstaw prawnych stosować do niego przepisu art. 428 § 2 k. p. c. co do konieczności dołączenia do skargi kaucji, w tym przepisie przewidzianej, która wymagana jest jedynie przy złożeniu skargi kasacyjnej, a więc nie zażalenia. (5 I 1938 — C I 2372/37). (Św)

Art. 66, 90 § 2, 123. Z przepisu art. 123 należy wnosić, że prawo o notariacie uregulowało wyczerpująco współdział sądów przy wydawaniu wypisów aktów notarialnych. Stąd na odmowną decyzję o wydanie wypisu na podstawie art. 90 § 2 nie ma środka odwoławczego. (Postanowienie z 26 VII 1937, 1 X 1937 — C III Z 600/37, 485/37). (Li)

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 24 X 1934 r. o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych (Dz. Ust. R. P. 1936 poz. 59).

Art. 1.1. Przepisy o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych nie uchylily prawa zatrzymania orzeczonego prawomocnym wyrokiem. O ile więc właściciel nieruchomości podlegającej przepisom moratoryjnym zamierza zrealizować swe prawa z § 85 kc. musi świadczyć to, o czym orzeka wyrok uzależniający wydanie mu nieruchomości od równoczesnej zapłaty pewnej kwoty. O ile natomiast właściciel taki chce korzystać z przepisów moratoryjnych, wówczas na zrealizowanie swych praw musi poczekać do czasu, dopóki nie przystąpi do wykonania świadczenia, od którego wyrok uzależnił wydanie nieruchomości (9. VI 1937 — C III 1842/36). (Li)

2. Rozporządzenie powyższe przez dług rozumie zobowiązanie do zapłacenia pewnej sumy pieniężnej — zgodnie z potocznym użyciem tego wyrazu. Nie jest więc długiem rolniczym zobowiązanie do wydania nieruchomości. (Wyrok z 28 V 1937 — C III 774/35). (Li)

3. Rozporządzenie powyższe dotyczy tylko długów, które w dniu wejścia jego w życie nie były jeszcze umorzone, jeszcze nie wygasły lub z innych przyczyn nie pozbawione zostały egzystencji prawnej. (28 V 1937 — C III 774/35). (Li)

Art. 3a. Gdy sąd uznał, że sporna należność jest długiem rolniczym, podpadającym pod przepis art. 3a rozporządzenia z dnia 24 X 1934 r., powinien roszczenie powoda oddalić jako przedwcześnie, a nie zasądzić je z odroczeniem zapłaty kapitału. (31 XII 1937 — C I 3487/36). (Św)

Przepisy o kosztach sądowych z 24 X 1934 (Dz. Ust. R. P. poz. 837).

Art. 4 p. 2. Pod określenie „związanych” nie można podciągnąć spraw mających jakąkolwiek styczność z wykonywaniem ustawowej

działalności instytucyj ubezpieczeniowych, w przeciwnym bowiem razie należałaby każda sprawa do zakresu wykonywania działalności i ograniczenie zwolnienia od opłat zamierzone przez ustawę stałoby się bezprzedmiotowe. Chcąc zatem uwzględnić zamiar ustawodawcy stosować należy art. 4 p. 2 tylko do spraw, dotyczących takiej działalności instytucyj ubezpieczeń, bez której instytucja ta zaprzestałaby być utworem przewidzianym w ustawie, gdyż tylko przy podobnym ograniczeniu określenia „związanych” da się wyodrębnić kategorię spraw podlegających opłatom. Jeżeli ustawowa działalność instytucji ubezpieczeń polegała na udzielaniu jej członkom pomocy leczniczej, to nie można zaliczyć do ustawowej działalności utrzymywanie zakładów leczniczych, gdyż instytucja może dostarczyć swym członkom pomocy także w cudzych zakładach. (Postanowienie z 10 V 1937 — C III Z 2848/36). (Li)

Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej i Ministra Skarbu z 17 XII 1934 r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu inwalidzkim z dnia 17 III 1932 r. (Dz. Ust. R. P. 1935 poz. 32).

§ 205. Przyjęcie przez inwalidę wojennego pracy na warunkach niezgodnych z ustawą z dnia 17 III 1932 r., nie zwalnia pracodawcy od rygorów w niej przewidzianych, gdyż § 205 rozporządzenia z dnia 17 XII 1934 r., jako przepis porządku publicznego, wiąże strony i nie można mu uchybiać przez umowy prywatne. (1 XII 1937 — C I 1714/37). (Św)

II USTAWODAWSTWO DZIELNICOWE

I. B. ZABÓR ROSYJSKI

Kodeks cywilny Napoleona.

Art. 549. Rozwiązanie umowy na zasadzie art. 1184 k. c. posiada moc wsteczną i z tego względu do korzystania z przychodów nieruchomości, ulegającej zwrotowi wskutek takiego rozwiązania umowy, nie można stosować art. 549 k. c. (24 II 1938 — CI 368/37).

Art. 550. Artykuł ten, stanowiąc, że posiadanie przestaje być w dobrej wierze z chwilą, gdy posiadacz poznaje wady swego tytułu, ma na względzie stosunki przed wytoczeniem powództwa, gdyż od chwili wytoczenia przez właściciela skargi o zwrot rzeczy posiadacz w każdym razie winien być poczytywany za będącego w złej wierze, o ile sąd następnie przyzna własność powodowi; dlatego wszakże, aby posiadający na podstawie tytułu, przenoszącego własność, poznał wady tego tytułu, nie jest dostateczne proste upomi-

nianie się właściciela o wydanie mu rzeczy. (24 XI 1937 — C I 1631/37).

Art. 1139. Wysianie listu, zawierającego domaganie się wykonania zawartej umowy, uważane jest przez judykaturę, gdy chodzi o sprawy handlowe, za postawienie w zwłocę, przy czym bez znaczenia jest okoliczność, że adresat odmówił przyjęcia listu i odesłał go z powrotem, (22 VI 1937 — C I 2531/36).

Art. 1386. Przepis tego artykułu nie ulega wykładni rozszerzającej i nie może być stosowany wówczas, gdy chodzi o szkodę, zrządzoną nie zawaleniem się budynku wskutek braku utrzymania lub braków w budowie, lecz przez pożar. (24 XI 1937 — C I 2952/36).

Art. 2011. Poręczenie jako zobowiązanie akcesoryjne, nie może być stwierdzone innym dowodem poza pisemnym, jeżeli zobowiązanie główne miało formę pisemną. (10 XII 1937 — C I 3288/36).

Ustawa hipoteczna z 1818 roku.

Art. 25. W razie zgłoszenia wniosku o zamianę kaucji hipotecznej na czysty wpis na podstawie nieprawomocnej klauzuli egzekucyjnej, w braku odmiennej umowy stron, zwierzchność hipoteczna winna na podstawie art. 25 ust. hip., zawiesić zatwierdzenie powyższego wniosku i nakazać złożenie dowodu uprawomocnienia się klauzuli egzekucyjnej. (16 XII 1937 — C I 3563/36).

Art. 44. Zabezpieczone hipotecznie wypłaty alimentów stanowią z charakteru swego nie ciężar wieczysty, lecz obciążającą nieruchomości wierzytelność. (2 XII 1937 — C I 3290/36).

Art. 47. Wierzytelność hipoteczna rublowa, przerachowana na złote i zasądzona tylko w połowie od jednego z dwóch dłużników, współwłaścicieli nieruchomości, w całości obciążonej tą wierzytelnością, ulega zaspokojeniu z całości szacunku, osiągniętego wskutek sprzedaży przez licytację nieruchomości, a nie jedynie z połowy tego szacunku. (16 XII 1937 — C I 680/37).

Prawo cywilne Ziem Wschodnich (T. X cz. I Zw. Pr.).

Art. 399. W przypadku, gdy spadkodawca nabył majątek nieruchomy w drodze zasiedzenia, lecz dopiero jego spadkobierca uzyskał postanowienie sądu, przyznające mu tytuł własności z mocy zasiedzenia, majątek taki nie traci charakteru majątku rodzowego. (9 XI 1937 — C I 3081/36).

Art. 684. Wynagrodzenie, należne w myśl art. 684, ściąga się według przepisów art. 685, odsyłającego do art. 671 i 673 t. X cz. 1, te zaś artykuły wymagają ścisłego udowodnienia przez poszkodowanego poniesionych strat w stosunku do każdego z winnych. (12 X 1937 — C I 2801/36).

Art. 1104. Spadkobierca po sukcesorze, który swego spadkowego prawa ujawnić nie zdążył, zmarł jednak już po otwarciu spadku, a przed upływem terminu przedawnienia z art. 1246 t. X cz. 1 zw. pr., wstępuje w jego prawa potencjonalnego dziedziczenia i w tym charakterze, ale we własnym imieniu, może w pozostającym do upływu dziesięciu lat czasie zgłosić lub skutecznicić, jako następca sukcesora, prawo dziedziczenia; jest to tak zwana transmisja, różniąca się zasadniczo od prawa przedstawienia. (9/23 XI 1937 — C I 331/37).

Art. 1691. Istotnym znamieniem, odróżniającym najem od dzierżawy, nie jest przedmiot, gdyż te same przedmioty mogą być najmowane i wydzierżawiane, lecz sposób wykorzystania tego przedmiotu: przy najmie chodzi o używanie rzeczy (usus), przy dzierżawie zaś o jej użytkowanie (usufructus), to jest o produkcję i zatrzymanie owoców przez dzierżawiącego dla siebie. (24 XI 1937 — C I 1874/37).

Art. 6 dodatku do uw. do art. 694. Wyrok, oddalający powództwo, nie podlega wykonaniu i nie podpada przeto pod przepis art. 6 dod. do uw. do art. 694, stanowiący, że wyroki sądowe, nie wykonane w ciągu lat 10., tracą moc. (9 XII 1937 — C I 3411/36).

Przepisy tymczasowe o kosztach sądowych z 18 VII 1917
(Dz. Urz. Dep. Spraw. poz. 7).

Art. 52. W razie pomyślnego dla osoby korzystającej z prawa ubogich zakończenia sprawy czy to w drodze uzyskania zasądzającego wyroku, czy też w wyniku zawartego układu pojednawczego, jest ona obowiązana do pokrycia nieuiszczonych wpisów i innych opłat w granicach korzyści, przez nią przy tym osiągniętych. (21 I 1938 — C I 75/37).

Witold Świącicki

Sędzia Sądu Najwyższego.

2. B. ZABÓR AUSTRIACKI

Kodeks cywilny z 1 VI 1811 (Zb. ust. sąd. Nr 946).

§ 72. Małżeństwo, zawarte przez osobę, pozostającą w austriackiej wojennej służbie wojskowej, po trzechkrotnych zapowiedziach, ogłoszonych w miejscu służby wojskowej tej osoby, nie jest z tej przyczyny nieważne, że zapowiedzi nie zostały ogłoszone także w miejscu ostatniego cywilnego zamieszkania tej osoby, jeżeli osoba ta przebywała w miejscu ogłoszenia zapowiedzi już od sześciu tygodni. (21 XII 1937 — C II 688/37).

§§ 75 i 94. Małżeństwo, zawarte przed duchownym niewłaściwym jest nieważne. Nieważność ta podlega dochodzeniu z urzędu. (26 XI 1937 — C II 1170/37).

§ 109. Stałe grożenie przez męża żonie popełnieniem samobójstwa oraz grożenie jej rewolwerem, aby ją skłonić do stosunku małżeńskiego jest udręką, uzasadniającą separację małżeństwa z winy męża. (16 XI 1937 — C II 1257/37).

§ 141. Matka nie może żądać alimentów od męża dla dziecka ślubnego, jeżeli nie ma dostatecznych powodów do zamieszkiwania poza mieszkaniem męża. (2 XI 1937 — C II 1283/37).

§ 427. Wyznakowanie drzewa, znajdującego się jeszcze na pniu a przeznaczonego do wyrębu, nie może być uważane za symboliczne oddanie drzewa w posiadanie i na własność nabywcy. (2 XII 1937 — C II 1406/37).

§ 786. 1. Przez rzeczywiste przydzielenie zachowku rozumieć należy ustalenie stosunku wspólności, istniejącego od otwarcia się spadku w odniesieniu do spadku między dziedzicem a uprawnionym do zachowku do czasu dobrowolnego uiszczenia zachowku lub też rozstrzygnięcia wyrokiem o roszczeniu zachowku. (13 III 1937 — C II 2766/36).

2. Wartość zachowku oblicza się według wartości spuścizny z czasu rzeczywistego przydzielenia zachowku, chyba że dziedzic bez usprawiedliwionej naglącej potrzeby przed tą chwilą sprzedał rzeczy spadkowe za cenę niższą od wartości szacunkowej z czasu śmierci spadkodawcy; w tym bowiem przypadku rozstrzyga wartość rzeczy zbytych z czasu śmierci spadkodawcy. (13 III 1937 — C II 2766/36).

§ 808. Dziedzic konieczny ustanowiony dziedzicem testamentowym przy jednoczesnym obciążeniu go legatami, nie może oświadczyć się do spadku na podstawie ustawy z pominięciem testamentu, lecz może oświadczać się do spadku na podstawie testamentu, zastrzec sobie uzupełnienie zachowku. (29 XI 1937 — C II 1284/37).

§§ 830 i 843. Współwłaściciel gospodarstwa wiejskiego, dochodząc zniesienia współwłasności przez dział fizyczny, nie może wyłączyć „spod działu parceli budowlanej, należącej do gospodarstwa. (19 XI 1937 — C II 1224/37).

§ 833. Współwłaściciel realności, który za odpłatą, składaną na rzecz ogółu współwłaścicieli, oznaczoną umownie, korzysta z lokalu w domu wspólnym, nie może zwolnić się od składania tej opłaty przez oświadczenie jednostronne, że zatrzymuje używanie lokalu w miejsce swego udziału w dochodach realności. (16 IX 1937 — C II 641/37).

§ 841. Umowa o zniesienie współwłasności realności przez dział fizyczny nie musi wyczerpywać wszystkich parcel, objętych wykazem hipotecznym. (22 X 1937 — C II 60/37).

§ 879 p. 2. Zakaz wymawiania sobie przez adwokata jako wynagrodzenia części sumy, która przyznana będzie, odnosi się nie tylko do spraw spornych, lecz i do spraw przeprowadzanych w innym trybie postępowania. (31 V 1937 — C II 639/37).

§ 879 p. 3. Umowa, którą legatariusz domniemany udziela jeszcze za życia spadkodawcy zwłoki dziedzicowi testamentowemu co do spłaty spodziewanego legatu może być uznana za nieważną. (29 XI 1937 — C II 1915/37).

§ 880 lit. a. 1. Zobowiązanie z § 880 lit. a różni się od poręczenia tym, że poręczenie jest zobowiązaniem akcesoryjnym, którego prawną przesłanką jest istnienie długu głównego, podczas gdy przedmiotem umowy z § 880 lit. a jest zobowiązanie samoistne, niezależne od przyrzeczonego świadczenia przez osobę trzecią. (6 III 1937 — C II 2709/36).

2. Przyrzeczenie świadczenia trzeciej osoby nie musi dotyczyć dania lub czynienia, lecz może polegać na nieczynieniu, zaniechaniu lub znoszeniu. (6 III 1937 — C II 2709/36).

Postępowanie niesporne z 9 VIII 1854 Dzpp Nr 208.

§ 18. Ustalenie rozciągłości legatu nie należy wyłącznie do postępowania niespornego, może się odbyć i w postępowaniu spornym. (14 IX 1937 — C II 609/37).

§ 277. Nadlicytacja nie jest przy dobrowolnej sprzedaży nieruchomości wyłączona. (24 II 1938 — C II 2238/37).

Kodeks handlowy z 17 XII 1862 (Dzpp Nr 1 z r. 1863).

Art. 85. Dwie osoby, prowadzące wspólnie cegielnię, stanowią spółkę zarobkowa cywilna, a nie jawną spółkę handlową, jeżeli nie mają wspólnej firmy. (9 XI 1937 — C II 985/37).

Art. 347. Zawiadomienie o wadach towaru musi zawierać w szczególności wad, nie musi natomiast zawierać wyraźnego oświadczenia, że towar postawiony zostaje do dyspozycji sprzedającego. (16 IX 1937 — C II 607/37).

Ustawa z 5 III 1869 o odpowiedzialności kolei (Dzpp Nr 27).

Kolej lokalna nie ma obowiązku odgradzania części gościńca, zajętej pod tor kolejowy, od dalszej części gościńca, przeznaczonej do ruchu pojazdów konnych. (15 XI 1937 — C II 1070/36).

Ustawa z 25 VII 1871 o przymusie notarialnym (Dzpp Nr 76).

§ 1. Cesja, sporządzona między małżonkami, wymaga do swej ważności formy aktu notarialnego, jeżeli podstawą jej prawną jest jeden z przypadków wymienionych w § 1 lit. b tej ustawy. (23 IX 1937 — C II 660/37).

Ustawa z 20 III 1874 o zakładaniu ksiąg gruntowych (Dz. Ust. Krajowych Nr 29).

§§ 29 i 30. W toku zakładania księgi gruntowej nie ma środków prawnych do Sądu Najwyższego w sprawie wpisów, dokonywanych w projekcie księgi gruntowej. (8 XI 1937 — C II 1249/37).

Ustawa gminna z 13 III 1889 (Dz. Ust. Kraj. Nr 24).

§ 33. Dochodzenie sądowe o odszkodowanie przeciwko gminie z powodu potknięcia się na chodniku, przeznaczonym do publicznego przechodu, zależne jest od orzeczenia władzy administracyjnej, iż gmina zaniedbała obowiązków, ciążących na niej z tytułu sprawowania policji miejscowej. (21 X 1937 — C II 1030/37).

Dr Włodzimierz Dbałowski
Sędzia Sądu Najwyższego

3. B. ZABÓR PRUSKI

Niemiecki kodeks cywilny.

§§ 249, 843. Odszkodowanie wyższego pruskiego urzędnika policyjnego za pozbawienie go zdolności do służby za czasów zaborczych należy wymierzyć według norm uposażeniowych obowiązujących w państwie zaborczym a nie państwie polskim. W ramach bowiem § 843 obowiązuje zasada § 249 przy której zastosowaniu uwzględnić należy normalny tok zdarzeń i szczególne okoliczności danego wypadku. Według pierwszego poszkodowany pozostałby nadal w czynnej służbie pruskiej. Okoliczności szczególnie przemawiają za tym, że poszkodowany nie zmieniłby swej przynależności służbowej, skoro był prusakiem czynnym w gałęzi administracji, która wymagała obsadzenia funkcjonariuszami narodowości polskiej. (17 IX 1937 — C III 983/36).

§§ 250, 251. Poszkodowany może żądać wynagrodzenia pieniężnego bez określenia terminu, jeżeli przeciwnik oświadczył — wyraźnie lub w sposób dorozumiany — stanowczo, że in natura świadczyć nie będzie, lub gdy utracił interes w naturalnej restytucji, na przykład dlatego, że rzecz znajduje się w rękach osoby trzeciej,

a wydostanie z nich rzeczy połączone jest z trudnościami. (19 IX 1937 — C III 648/35).

§§ 254, 276. W sporze, czy ogrzewanie było dostateczne, uprawniony ponosi współwinę, jeżeli kontrola nad ogrzewaniem należała do troski uprawnionego, zobowiązany zaś nie ponosi żadnej winy, jeżeli niedostateczność ogrzewania polegała na tym, że uprawniony był chorowity i dlatego nie mógł się obyć bez ogrzewania ponad stan normalny, uprawniony zaś cprawda żalił się na niedostateczne ogrzewanie, jednak nie wyjaśnił przyczyny, dlaczego normalne ogrzewanie było niewystarczające. (7 VI 1937 — C III 1731/36).

§§ 305, 433. Do zawarcia skutecznej umowy o dostarczenie książek i zeszytów na kilka lat szkolnych niekonieczne jest konkretne podanie ilości i ceny, skoro na każdy rok ilość i cena dała się określić i miała być określona w myśl postanowienia umowy. Zajęcie zatem ceny kupna w toku wykonywania umowy obejmowało także okresy późniejsze, na które umowa była zawarta i wywoływało pełne skutki, gdy z powodu dostarczenia towaru w późniejszych latach stało się wymagalne roszczenie o zapłatę ceny kupna. (8 X 1937 — C III 1107/35).

§§ 320. Okoliczność, że strona, której na podstawie umowy kupna sprzedaży służyło roszczenie o hipoteczne zabezpieczenie ceny kupna w sumie 24 260 zł, w drodze zabezpieczenia powództwa uzyskała wobec zwłoki swego kontrahenta wpis ostrzeżenia w księdze wieczystej, mające zapewnić jej to zabezpieczenie hipoteczne, nie czyni jej żądania o wpis hipoteki tak nieznacznym, by przez to pozbawioną była w myśl § 320 ust. 2 kc. prawa zatrzymania świadczenia przynależnego jej kontrahentowi. Jeżeli bowiem strona własnym staraniem uzyskała wpis ostrzeżenia, nie zachodzi żadne dopełnienie obowiązku kontrahenta. Ponadto ostrzeżenie nie uzasadnia żadnego prawa rzeczowego i dlatego nie może być mowy o uzyskaniu przez ostrzeżenie przeważającej części dłużnego świadczenia. (19 IV 1937 — C III 2707/36).

§ 397. Zwolnienie w myśl tego przepisu wywołuje natychmiastowe i ostateczne wygaśnięcie zobowiązania. Odwołanie zatem zwolnienia nie jest możliwe. (22 V 1937 — C III 819/35).

§504. Jedynym warunkiem dopuszczalności wykonania prawa pierwokupu jest sam fakt zawarcia umowy kupna-sprzedaży. Z tego powodu nie może na wykonanie prawa pierwokupu mieć wpływu ani późniejsze rozwiązanie zawartej umowy, ani odstąpienie od niej. Ani jedno bowiem, ani drugie nie może uchylić faktu zawarcia umowy jako takiego. (26 IV 1937 — C III 61/36).

§ 516. Jeżeli obdarowany dokonał darowizny na rzecz darującego z tej przyczyny, że sam otrzymał od niego darowiznę, to obie darowizny nie uwzajemniają się w rodzaju umowy dwustronne obowiązującej, w której miałyby swą przyczynę prawną. W przeciwnym bowiem razie świadczenia obustronne miałyby swą podstawę prawną w tej obustronnej umowie i przestałyby być darowiznami. To też w wypadku powyższym obie darowizny mają samodzielną egzystencję i cofnięcie darowizny jednej nie wpływa na egzystencję darowizny drugiej. (10 IX 1937 — C III 157/36).

§§ 557, 812, 823. Roszczenie przeciwko żonie zamieszkującej razem z mężem o zapłatę wynagrodzenia za używanie mieszkania po ukończeniu stosunku najmu może być podnoszone: na podstawie § 557, jeżeli zostanie wykazane, że żona pozostawała poprzednio w stosunku najmu, na podstawie § 812 wówczas, gdy było rzeczą żony ponosić wydatki za mieszkanie, wreszcie na zasadzie § 823 wtedy, gdy żona zajmowała mieszkanie bezprawnie, a więc również, gdy ją obciążały wydatki na mieszkanie. (1 III 1937 — C III 326/35).

§ 611. Jeżeli pracownik zobowiązał się do oznaczonej czynności w pewnym zakresie, to pracodawca tylko w tym zakresie pracy ma swobodę przenoszenia pracownika, nie może więc domagać się od niego dowolnych usług, a w szczególności nie może zmieniać dowolnie rodzaju zatrudnienia i żądać wykonywania pracy fizycznej w miejsce umysłowej. (26 IV 1937 — C III 1789/36).

§§ 823, 909. Okoliczność, że właściciel przy pogłębieniu swego gruntu wykonał umocnienia zapobiegające usuwaniu się gruntu sąsiada, nie wyklucza ustalenia, że zobowiązany jest do ponoszenia wszelkiej szkody, która wskutek pogłębienia powstać może sąsiadowi, jeżeli sąd dojdzie do przekonania, że mimo umocnienia wystąpić mogą szkody, które pozostają w związku przyczynowym z pogłębieniem. (19 IV 1937 — C III 921/34).

§§ 823, 909. Za szkody powstałe wskutek nadmiernego pogłębienia gruntu odpowiada właściciel nawet wówczas, gdy polecił przedsiębiorcy wybudowania na swym gruncie domu. Obowiązkiem właściciela bowiem jest pouczyć przedsiębiorcę, zwłaszcza jeżeli sam rozporządza znacznym aparatem technicznym. (19 IV 1937 — C III 921/34).

§ 843. Ustalenie, że nie można przewidzieć, czy obecnie zmniejszona zdolność do pracy nie zmieni się, albo czy wogóle nie ustanie, nie uprawnia sądu do ograniczenia obowiązku płacenia renty zupełnie dowolnym terminem, skoro nie zostało ustalonym prawdopodobieństwo poprawy stanu zdrowia, a utrata zdolności do pracy jest stała. Gdyby się w przyszłości okazało, że zdolność poszkod-

wanego do pracy zarobkowej wzrosła, zobowiązanemu służyć będzie na podstawie art. V przep. wpraw. kpc. prawo wniesienia powództwa o zmianę wysokości renty. (7 VII 1937 — C III 3311/36).

§ 843 p. 3. Podstawy przyznania odprawy w kapitale zachodzić mogą w stosunkach życiowych i majątkowych stron, a więc nie tylko uprawnionego, lecz również zobowiązanego. Chodzi o to, by poszkodowanemu zapewnić możliwość egzystencji podobną do tej, jaką by miał, gdyby nie uległ wypadkowi.- przy czym uwzględnić należy te możliwości życiowe, jakie poszkodowany miał przed wypadkiem. Z drugiej zaś strony chodzi również o to, by zobowiązanego nie obciążać koniecznością wyzbycia się posiadanego kapitału lub starania się o kapitał, jeżeli go nie posiada i by zobowiązany konieczności tej podlegał tylko wtedy, gdy przyczyny nałożenia takiego obowiązku są ważne obiektywnie przy uwzględnieniu stosunków życiowych i majątkowych stron. Pod uwagę brać należy też indywidualne potrzeby życiowe i straty poniesione przez poszkodowanego oraz okoliczność, czy wypłata renty, czy też odprawy kapitałowej mogą w większej mierze stać się dla poszkodowanego równoważnikiem poniesionej przez niego szkody. Ze stanowiska powyższego usprawiedliwione jest przyznanie odprawy kapitałowej 16-letniej dziewczynie, która ukończyła kilka klas gimnazjalnych i wskutek wypadku doznała kalectwa na całe życie i trwałego umniejszenia zdolności zarobkowej oraz utraty szans zamążpójścia. (27 IX 1937 — C III 685/37).

§ 901. Bieg przedawnienia roszczenia, o którym jest mowa w tym przepisie, nie rozpoczyna się z wykreśleniem prawa, lecz od dnia w którym po wykreśleniu prawa następuje stan, naruszający wykreślone prawo, gdy zwłaszcza dłużnik odmawia uprawnionemu należnego mu na podstawie wykreślanego prawa świadczenia. (8 IV 1936 — C III 964/35).

§ 909. Zakaz pogłębienia gruntu obowiązuje nawet wówczas, jeżeli sąsiad na swym gruncie stworzył warunki nienormalne, skoro właściciel może używać grunt według swego upodobania. Wyjątek tworzą wypadki popełnienia przez sąsiada czynności niedozwolonej, szykany lub używaniu gruntu wbrew ustawie. (19 IV 1937 — C III 921/34).

§ 909. O sposobie używania własnego gruntu bez pozbawienia sąsiedniego gruntu należytego oparcia troszczyć powinien się właściciel pogłębiający swój grunt, a jeżeli odpowiednich środków nie można zastosować, powinien właściciel zaniechać pogłębienia. Dla stwierdzenia odpowiednich środków należy zbadać grunt sąsiedni. Sąsiad zaś ma obowiązek umożliwienia tego badania. (19 IV 1937 — C III 921/34).

§ 909. Właściciel, który celem pozostawienia sąsiedniemu gruntowi należytego oparcia podejmuje na własnym gruncie urządzenia, przez które sąsiedni grunt zyskuje na wartości, nie może żądać od właściciela sąsiedniego gruntu wynagrodzenia tych korzyści. (19 IV 1937 — C III 921/34).

§ 909. Ochrona z przepisu tego nie jest wykluczona tym, że właściciel gruntu własnym działaniem naruszył stan równowagi pomiędzy gruntem własnym a gruntem sąsiednim. Według § 909 bowiem właściciel może postąpić z swym gruntem według swobodnego uznania i wyłączyć innych od wszelkiego oddziaływania na jego grunt, o ile nie sprzeciwiają się temu ustawa lub prawa osób trzecich. Naruszenie równowagi mogłoby zatem mieć istotne znaczenie, gdyby było zabronione ustawą lub sprzeciwiało się szczególnemu prawu sąsiada. Ogólny zakaz zabraniający naruszenie równowagi nie istnieje. (19 IV 1937 — C III 921/34).

§ 1154. Jeżeli w dokumencie cesyjnym wierzyciel odstąpił hipotekę maksymalną zabezpieczającą konkretne roszczenie, cesja nie została jednak zapisana do księgi wieczystej, później zaś nastąpiło wykreślenie hipoteki, to w ten sposób nie przeszło na cesjonariusza roszczenie osobiste, lecz cesja pozostała bezskuteczna, gdyż dopóki roszczenie było hipotecznie zabezpieczone, dopóty do skuteczności cesji konieczny był wpis do księgi wieczystej, wykreślenie zaś hipoteki nie mogło sanować tego braku odnośnie do roszczenia osobistego, gdyż przedmiotem cesji była hipoteka, a nie samo roszczenie osobiste. (28 V 1937 — C III 5/36).

§ 1163. Uchwała sądu przerachowującego wierzytelność, że reszta pretensji ponad $18\frac{3}{4}\%$ może zostać zapisana na najnowszym stopniu pierwszeństwa, nie daje podstawy do żadnego wpisu hipotecznego. Hipoteka zatem wpisana na podstawie tej uchwały jest materialnie bezskuteczna, czyli że nie uzasadnia długu gruntowego właściciela. (12 II 1937 — C III 421/35).

§ 1354. Zachodzi nadużycie stanowiska, jakie w małżeństwie przyznaje mężowi § 1354, jeżeli mąż zakazuje widywanie się żonie w swym mieszkaniu z członkami rodziny, mimo że zabronienie nie jest usprawiedliwione szczególnie ujemnym wpływem ich na usposobienie żony lub na zgodność pożycia małżeńskiego. (19 VII 1937 — C III 1928/35).

§ 1570. Ustawa nie przewiduje żadnej formy przebaczenia. Przebaczenie jest wpływem stanu psychicznego, dzięki któremu pokrzywdzony małżonek nie odczuwa już zachowania się drugiej strony w ten sposób, by burzyło ono pożycie małżeńskie. Czy taki 6tan zachodzi, stwierdzić można w poszczególnym wypadku tylko na podstawie zewnętrznych objawów. Gdy jednak żądanie rozwodu

w wypadkach § 1568 opiera się na szeregu przewinień, które razem wzięte mogą uzasadnić rozwód, to okoliczność, że małżonek pokrzywdzony nie wyciąga ustawowych konselkwencji zaraz z pierwszych przewinień, lecz w nadziei zmiany zachowania się małżonka winnego okazuje chęć zgodnego życia, nie upoważnia jeszcze do wniosku, iż małżonek pokrzywdzony przebaczył poprzednie urazy i że nie może się na nie powoływać jako przyczyny rozwodu. Z tej przyczyny w fakcie pożycia płciowego małżonków nie koniecznie dopatrzyć się trzeba przebaczenia. (30 VI 1937 — C III 846/35).

§ 1623. Po myśli tego przepisu roszczenie o wyprawę przedawania się z upływem roku od zawarcia małżeństwa tylko wówczas, gdy opiera się bezpośrednio na ustawie (§ 1620 kc). Roszczenie natomiast, mające swe źródło w szczególnym przyrzeczeniu ulega normalnemu przedawnieniu. (25 VI 1937 — C III 297/37).

§ 1833. Za dewaluację pieniędzy pupila opiekun pociągnięty być może do odpowiedzialności tylko wówczas, jeżeli będzie mu dowiedzione, że przy dołożeniu należytej staranności istniała możliwość lokaty utrzymującej wartość pieniędzy, że mógł przewidzieć dewaluację oraz zorientować się w panującym chaosie walutowym, że sam uchronił się przed dewaluacją i że pieniądze nie byłyby się zdewaluowały, gdyby zostały ulokowane według istniejących przepisów o pupilarnym zabezpieczeniu kapitałów. Jednak nawet w razie przeprowadzenia tego dowodu opiekun bronić się może twierdzeniem, że w miejscu, w którym pieniądze uległy dewaluacji, ulokował pieniądze na skutek celowego życzenia pupilów, albo że nawet w takim miejscu uległyby dewaluacji. (22 X 1937 — C III 980/36).

Ustawa o umowie ubezpieczeniowej z 30 V 1908
(Dz. Ust. Rzeszy str. 263).

§ 1. Jeżeli według warunków ubezpieczeniowych odpowiedzialność towarzystwa wynikająca z ubezpieczenia na życie rozpoczyna się z chwilą wykupienia polisy, o ile ubezpieczony wówczas jeszcze żyje i po badaniu lekarskim nie zachorował lub nie uległ uszkodzeniu na ciele, i jeżeli z powodu takiego zachorzenia może towarzystwo zacząć umowę ubezpieczeniową tylko w przeciągu roku od doręczenia polisy, to odpowiedzialność towarzystwa nie rozpoczyna się, o ile ubezpieczony w chwili wykupienia polisy nie żyje, o ile zaś zachorował w czasie po badaniu lekarskim a przed wykupieniem polisy, należy uznać, iż odpowiedzialność towarzystwa nie rozpoczęła się (nie powstała), jeżeli choroba jest przyczyną śmierci i towarzystwo umowę „zaczepli” w ciągu roku od wykupienia polisy. (4 X 1937 — C III 2225/36).

§ 2. W wypadku rozpoczęcia się ubezpieczenia przed chwilą zawarcia umowy, gdy w chwili tej tak ubezpieczyciel jak i ubezpieczony mają wiadomość o zaistnieniu wypadku, ubezpieczyciel jest wolny od odpowiedzialności, o ile umowa sama nie stanowi czego odmiennego. (1 X 1937 — C III 1323/35).

§ 34. Przepis ten nie ogranicza niczym prawa dochodzenia szkody przed sądem i ustalenia wysokości szkody w drodze normalnego postępowania dowodowego, jeżeli ubezpieczony nie utracił roszczenia o wypłatę sumy ubezpieczenia z powodu niedopełnienia powinności z § 34 i jeżeli strony nie mogą dojść do porozumienia co do wysokości roszczenia ubezpieczonego. (30 IV 1937 — C III 1684/36).

§ 43 ust. 1, § 81. Bieg terminu 14-dniowego z § 81 rozpoczyna się z dniem oddania wniosku agentowi, a nie dopiero z chwilą oddania tegoż wniosku przez agenta towarzystwu. Milczenie towarzystwa podczas 14-dniowego terminu nie może uchodzić za wyraz przyjęcia oferty. (1 X 1937 — C III 1323/35).

Śląska ustawa o ochronie lokatorów z 16 XII 1936
(Dz. Ust. Śl. poz. 54).

Art. 11, ust. 2a. Przez nędzę rozumie się w życiu potocznym skrajną biedę, brak zupełny mienia i środków do życia. Nędza wyjątkowa jest takim stanem, w którym znajdująca się w niej osoba nie może zaspokoić nawet swych najprostszych potrzeb życiowych, do których należy także najskromniejsze mieszkanie. (21 V 1937 — C III 738/35).

Marian Lisiewski

Sędzia Sądu Najwyższego

ORZECZNICTWO NAJW. TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

II. SPRAWY URZĘDNICZE

2. Uposażenie.

61. W myśl § 29 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 stycznia 1934 r., poz. 26 Dz. Ust. prawo do zasiłku wyrównowczego, przyznanego z dniem 1 lutego 1934 r. ulega tylko zawieszeniu na czas otrzymania dodatku funkcyjnego. (11 października 1937 r. L. Rej. 8149/34).

62. Podoficer zawodowy, przechodzący w myśl art. 119 rozp. Prez. Rzplitej z dnia 7 października 1932 r., poz. 747 Dz. Ust. do państwowej służby cywilnej po dniu 1 lutego 1934, tj. po dniu wej-

ścia w życie rozp. Prez. Rzplitej z dnia 28 października 1933 r., poz. 664 Dz. Ust., nie ma prawa żądać przyznania w służbie; cywilnej uposażenia nie niższego od otrzymywanego ostatnio w służbie wojskowej. (24 stycznia 1938 r. L. Rej. 709/35).

3. *Emerytury i zaopatrzenia.*

63. Wdowa po pracowniku kolejowym, która zastrzegła sobie prawo do pensji wdowiej na wypadek ponownego owdowienia, w myśl przepisów, obowiązujących przed dniem wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 lipca 1929 r. poz. 448 Dz. Ust., tj. przed dniem 1 września 1929 r., zachowuje to prawo i po wejściu w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 lipca 1932 r., poz. 577 Dz. Ust. (28 stycznia 1938 r. L. Rej. 10 996/34).

64. W myśl § 1393 niemieckiej ordynacji ubezpieczeniowej z dnia 19 lipca 1911, oraz § 17 obowiązującej przedtem niemieckiej ustawy ubezpieczeniowej z dnia 22 czerwca 1899 r. i § 6 statutu Kasy emerytalnej dla robotników kolei państwowych w b. dzielnicy pruskiej, niemiecka służba wojskowa obowiązkowa i z mobilizacji nie zaliczała się do ubezpieczenia bezpłatnie pracownikom kolei państwowych, jeżeli ci pracownicy *przed wstąpieniem do wojska* nie pozostawali zawodowo w zajęciu, podlegającym obowiązkowemu ubezpieczeniu. (28 grudnia 1937 r. L. Rej. 8128/34).

65. Pełnienie przez pracownika kolejowego jednej ze służb wymienionych w ust. 4 § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 lipca 1932 r. Dz. Ust. R. P., poz. 577, nie stoi na przeszkodzie, jako przerwa, zaliczeniu poprzedniej służby państwowej policzalnej bezpłatnie na podstawie § 46 tegoż rozporządzenia. (5 października 1937 r. L. Rej. 9218/33).

66. Do pracowników kolejowych, pełniących służbę w dniu wejścia w życie rozp. Rady Ministrów z dnia 28 I 1934, poz. 74 Dz. Ust., stosuje się przepis ust. II § 46 tegoż rozp. również w wypadkach przeniesienia ich w stan spoczynku, jeżeli zgłoszenie o zaliczenie wymienionych tamże, okresów służby dokonali oni wprawdzie już po ustąpieniu ze służby czynnej, jednak w okresie 2 lat, wskazanych w tymże przepisie. (10 stycznia 1938 r. L. Rej. 707/35)

4. *Należytości uboczne.*

67. Odwołanie od decyzji związków komunalnych, odmawiających nauczycielom szkół powszechnych prawa do dodatków mieszkaniowych — podlegają rozpoznaniu władz nadzorczych nad samorządem, nie zaś władz oświatowych. (12 kwietnia 1937 r. L. Rej. 8090/34).

68. Nauczycielowi mianowanemu inspektorem szkolnym (zastępcą inspektora) w drodze konkursu (art. 51 progmatyki nauczycielskiej poz. 871/32 Dz. Ust.) — służy prawo do kosztów przesiedlenia. (28 stycznia 1938 r. L. Rej. 792/36).

III. SPRAWY SKARBOWE

1. *Cła i monopole.*

69. W przypadku niedołączenia do przesyłki faktury z wymienieniem szczegółowej nazwy chemicznej towaru, władza nie może stosować poz. 403 taryfy (poz. 732/32 Dz. Ust.) w myśl uwagi do poz. 393—403 taryfy, gdy jakość towaru została w drodze rewizji celnej ustalona. (14 stycznia 1938 r. L. Rej. 4283/35).

70. Przepisy art. 307 i 310 rozporządzenia Ministra Skarbu z 10 września 1932 r., poz. 746 Dz. Ust. w brzmieniu rozporządzenia tegoż Ministra z 30 grudnia 1933 r., poz. 12 z r. 1934 Dz. Ust., zawierają ograniczenie swobodnego uznania władzy w kierunku udzielenia zezwolenia na hurtową i detaliczną sprzedaż napojów alkoholowych, a nie w kierunku odmowy udzielenia takiego zezwolenia. (1 lutego 1938 r. L. Rej. 5310/36).

2. *Należności i opłaty stempłowe.*

71. Nabycie w drodze spadku (art. 1 przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn b. dzielnicy rosyjskiej poz. 931/23 Dz. Ust.) obligacji pożyczki stabilizacyjnej zwolnione jest od podatku spadkowego z uwagi na przepis art. 5 rozporządzenia Prezydenta R. P. z 13 października 1927 r. o planie stabilizacyjnym i zaciągnięciu pożyczki zagranicznej (poz. 789 Dz. Ust.). (10 grudnia 1937 r. L. Rej. 5352/35).

72. Stawki taryfy opodatkowania spadków i darowizn, stanowiącej załącznik noweli z roku 1933, nie mają zastosowania do wymiaru, uskutecnionego w wyniku wznowienia postępowania wymiarowego, jeśli wymiar pierwotny został uskutecniony przed wejściem w życie tej noweli. (3 listopada 1937 r. L. Rej. 6480/35).

73. W wypadku dodatkowego ustalenia podatku spadkowego zgodnie z § 24 ust. 2 ustawy z 3 czerwca 1906 r. Dz. Ust. Rz. str. 654, uskutecnionego po terminie, przewidzianym w art. 9 ustawy z 14 marca 1933 r., poz. 141 Dz. Ust., nie ma zastosowania, do pierwotnie wymienionego podatku, ulgowa taryfa tej ostatniej ustawy. (15 lutego 1938 r. L. Rej. 4355/35).

74. Art. 11 ust. 2 ustawy z 18 marca 1932 r., poz. 189 Dz. Ust. nie ma zastosowania w przypadku, gdy uczestnik walk o niepodległość sprzedał swoje dobra osobie prywatnej na skutek przymu-

su, wywartego nań przez rząd zaborczy za udział w powstaniu. (18 lutego 1938 r. L. Rej. 136/36).

4. Podatek przemysłowy.

75. Także w przypadku, gdy wymiaru podatku przemysłowego od obrotu dokonała Komisja Szacunkowa, powołany jest do przeprowadzenia wymiaru uzupełniającego, po wejściu w życie ordynacji podatkowej, tj. od 1 X 1934 — właściwy urząd skarbowy. (24 stycznia 1938 r. L. Rej. 2010/36).

76. W świetle przepisu § 1 art. 208 O. P. z r. 1934 (poz. 346 Dz. Ust.) do wykonania zarządzenia Komisji Odwoławczej do spraw podatku przemysłowego z art. 91 ust. 2 ustawy o podatku przemysłowym (poz. 110/32 Dz. Ust.), nie jest powołana po dniu wejścia w życie Ord. Pod. Komisja Szacunkowa. (26 lutego 1938 r. L. Rej. 1961/36).

7. Podatki i opłaty samorządowe.

77. Dla rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia z art. 59 ust. 3 i 4 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych poz. 884/32 Dz. Ust. w przypadkach, w których wymiar samostnej daniny komunalnej miał być dokonany przed wejściem w życie noweli z 17 marca 1932 poz. 223 Dz. Ust., nie ma znaczenia data wejścia w życie tej noweli. (10 stycznia 1938 r. L. Rej. 7294/34).

78. Postanowieniem statutu, wprowadzającego na podstawie art. 17 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych poz. 884/32 Dz. Ust., opodatkowanie sztyldów, wywieszanych w miejscu widocznym w celach reklamowych, nie są objęte tablice, umieszczone w myśl § 17 przepisów górniczo-policyjnych dla kopalń oleju ziemnego w Galicji z 10 października 1913 Nr 95 Dz. Ust. i Rozp. Krajowych — na wieżach szybowych. (10 stycznia 1938 r. L. Rej. 9859/34).

8. Ordynacja podatkowa.

79. Okoliczność, że decyzja pozostawiona jest swobodnemu uznaniu władzy skarbowej, nie wyklucza zażalenia do bezpośrednio przełożonej władzy skarbowej na postanowienie, wydano w pierwszej instancji (art. 102 § 2 O. P. 134/36 Dz. Ust.), (14 stycznia 1938 r. L. Rej. 601/37).

80. Wymierzenie podatku dochodowego po wejściu w życie Ordynacji Podatkowej przez Komisję Szacunkową wbrew art. 7 § 1 i 212 § 2 O. P. poz. 346/34 Dz. Ust. powoduje bezwzględną nieważność postępowania odwoławczego, w którym tego braku nie usunięto, i stanowi istotną wadliwość, podlegającą uwzględnieniu przez N. T. A. z urzędu. (26 stycznia 1938 r. L. Rej. 2682/36).

81. Także w przypadku, gdy wymiaru podatku przemysłowego od obrotu dokonała Komisja Szacunkowa, powołany jest do przeprowadzenia wymiaru uzupełniającego, po wejściu w życie ordynacji podatkowej, tj. od 1 października 1934 — właściwy urząd skarbowy. (24 stycznia 1938 r. L. Rej. 2010/36).

VI. UBEZPIECZENIA

82. Na utratę prawa do renty sierocej po myśli art. 58 ust. 2 rozporządzenia P. R. z 24 listopada 1927 r. (poz. 911 Dz. Ust.), nie ma wpływu okoliczność, że związek małżeński, którego zawarcie utratę tę pociągnęło, został sądownie rozłączony (separowany). (14 stycznia 1938 r. L. Rej. 3839/35).

83. Pracownicy umysłowi, zatrudnieni w innych prócz cegielni działach produkcji przetworów glinianych, nie są pracownikami sezonowymi w rozumieniu § 1 pkt 5 rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z 13 czerwca 1933 r. (poz. 394 Dz. Ust.). (25 lutego 1938 r. U. Rej. 3912/36).

84. Obowiązek zabezpieczenia robotników na wypadek bezrobocia na podstawie art. 1 ustawy z 18 lipca 1924 r. (poz. 555/32 Dz. Ust.), obejmuje również robotników niekwalifikowanych, zatrudnionych choćby dorywczo przez zarządy gmin wiejskich przy czyszczeniu ulic i placów miejskich, o ile nie jest im regulaminowo zapewnione zabezpieczenie na wypadek bezrobocia. (25 lutego 1938 r. L. Rej. 3378/35).

IX. SPRAWY WYZNANIOWE

85. Przez fakt odebrania lub cofnięcia danej osobie prawa wykonywania funkcji rabina lub podrabina, traci ona zarazem charakter osoby, wykonywającej funkcje religijne, a zatem należy ją traktować na równi z osobami, które wystąpiły ze stanu duchownego (art. 58 ustawy z 23 maja 1934 r. o powszechnym obowiązku wojskowym poz. 455 Dz. Ust. z 1933 r.). (4 lutego 1938 r. L. Rej. 3260/36).

86. Pozycje budżetu gminy wyznaniowej żydowskiej, obejmujące wynagrodzenia funkcjonariuszów gminnych, władza nadzorczą winna oceniać ze stanowiska umów, zawartych między gminą wyznaniową i jej funkcjonariuszami. (24 lutego 1938 r. L. Rej. 6534/36).

XIV. SPRAWY SANITARNE

87. W postępowaniu, wdrożonym wskutek wniosku o udzielenie koncesji na nową aptekę publiczną, a toczącym się według przepisów ustawy z 18 grudnia 1906 Nr 5 austr. Dz. U. P. ex 1907, wła-

ściciele aptek już istniejących nie mają legitymacji do kwestionowania potrzeby nowej apteki. (28 stycznia 1938 r. L. Rej. 5862/35).

88. Wydawane przez Naczelną Izbę Lekarską zarządzenia i orzeczenia nie należą do kategorii zarządzeń lub orzeczeń administracji samorządowej w rozumieniu art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 27 października 1932 r., poz. 806 Dz. Ust., i, jako takie, nie podlegają zaskarżeniu przed N. T. A. (17 stycznia 1938 r. L. Rej. 4360/37).

XVII. PRAWA OSOBISTE

89. W przypadku gdy nazwisko składa się z dwóch części, jednej, nabytej z tytułu urodzenia i drugiej, nabytej z tytułu adopcji, a dana osoba prosi o zezwolenie na zmianę, polegającą na ograniczeniu nazwiska tylko do jednej z tych części, każdemu, dla kogo ta właśnie część jest nazwiskiem, służy prawo bezwzględne sprzeciwu w myśl art. 4 ustawy z 24 października 1919 r. (poz. 478 Dz. Ust.). (17 stycznia 1938 r. L. Rej. 1292/35).

90. Okoliczność, że zezwolenie na zmianę nazwiska utrudniłoby ustalenie tożsamości danej osoby w przeszłości, sama przez się nie zwalnia władzy od wynikającego z ustawy z 22 marca 1929 r. (poz. 16 Dz. Ust. z r. 1930) obowiązku udzielania tego zezwolenia w razie, gdy proszący o nie posiada nazwisko hańbiące, ośmieszające lub nie licujące z godnością człowieka. (4 marca 1938 r. L. Rej. 2993/36).

Dr Włodzimierz Orski

b. I Prezes Najw. Tryb. Adm.

ORZECZNICTWO NAJWYŻSZEGO SĄDU WOJSKOWEGO

Kodeks karny wojskowy.

Art. 1. 1. Przestępstwo ciągle zachodzi wówczas, kiedy sprawca postanawia osiągnąć pewien określony karygodny cel (przedmiot), lecz rozkłada działanie swe na poszczególne fragmenty. Do zaistnienia przestępstwa ciągłego nie jest natomiast koniecznym u sprawcy zamiar sprzeniewierzenia jakiejś określonej kwoty globalnej. (5 XI 1937 r. KN. 262/37).

2. Kodeks karny w żadnym wypadku nie karze za samoistny zły zamiar, a tylko za czyn w tym zamiarze dokonany. (26 XI 1937 KN 262/37).

Art. 18. Błędny jest pogląd, że „wina”, którą przewiduje art 18 § 2 kk. zachodzi już przez sam fakt, że sprawca użył alkoholu.

Przy takiej interpretacji każde upicie się sprawcy musiałyby się uznać za zawinione przez niego i wykluczające stosowanie art. 18 § 1 kk., wobec czego sąd, mając stwierdzony stan odurzenia, nie potrzebowałby nawet badać, czy było ono wynikiem winy sprawcy. Przy takim ujęciu ustawowe brzmienie art. 18 § 2 kk. musiałyby być inne, gdyż wystarczyłoby powiedzieć, że przepisu § 1 tego artykułu nie stosuje się, gdy ograniczenie zdolności nastąpiło skutkiem odurzenia, wynikającego z użycia alkoholu. (15 III 1938 r. KN. 22/38).

Art. 26. Podżeganie zależy od tego, czy po stronie bezpośredniego działającego zachodzi przestępstwo. W razie braku znamion przestępstwa, nakłaniający nie odpowiada jako podżegacz, lecz jako sprawca pośredni. (7 IX 1937 r. KN. 247/37)

Art. 35. Przy orzeczeniu kary łącznej z kilku prawomocnych wyroków w myśl art. 35 kk. zawieszenie kary łącznej nie może mieć miejsca jeśli nie zawieszono kar podlegających połączeniu. (12 IV 1938 r. KN. 106/38).

Art. 54. Z. Przypadek mniejszej wagi oraz niskie pobudki w działaniu sprawcy nie mogą być oceniane ani miarą wysokości wypłaconego mu uposażenia, ani wysokością wyrządzonej przezń szkody. (22 X 1937 r. KN. 216/37).

2. Przed okolicznościami podanymi w art. 54 kk. na wymiar kary wpływają w pierwszym rzędzie jakość i ciężar gatunkowy samego czynu przestępnego. Kodeks karny w żadnym ze swoich przepisów nie wymienia reguł jakieby miały być stosowane przy wymiarzeniu kary w jej najniższym zagrożeniu ustawowym. (14 I 1938 r. KN. 380/37).

3. Okoliczność obciążająca nie może być składnikiem przestępstwa, lecz przeciwnie musi istnieć poza okolicznościami wymaganymi dla poczytania danego przestępstwa. (18 II 1938 r. KN. 21/38).

Art. 60. 1. Przepis art. 60 § 1 zdanie ost. kk. nie ma zastosowania do przestępstw wojskowych w wypadkach, gdy kodeks karny wojskowy daje sądowi możliwość wyboru między karą więzienia lub twierdzy a karą aresztu wojskowego. Gdyby ustawodawca chciał nakazać obligatoryjne stosowanie kary więzienia za przestępstwa wojskowe w przypadku recydywy z wykluczeniem kary twierdzy i aresztu wojskowego, przewidzianych w kkw. za dane przestępstwo, to niewątpliwie umieściłby odpowiedni przepis w części ogólnej kodeksu karnego wojskowego. Przepisu takiego jednak kkw. nie zawiera, a przepis art. 6 kkw. nie daje podstawy do rozszerzającej na niekorzyść oskarżonego wykładni przepisu wyjątkowego, jakim niewątpliwie jest przepis art. 60 kk. (3 II 1938 r. KN. 440/37).

2. Zaliczenie oskarżonego do kategorii recydywistów nie zależy od przekonania sądu, lecz jedynie od ustaleń sądu, stwierdzających zaistnienie okoliczności z art. 60 § 1 kk. (25 III 1938 r. KN. 56/38).

Art. 84 w związku z art. 29 przepisów wpraw. kk. i pr. o wyk. Przepis art. 84 kk. wymaga do jego zastosowania ustalenia: a) albo 3-krotnego powrotu do przestępstwa (art. 60 § 1 kk.), albo stwierdzenia zawodowości, albo nawyknienia do przestępstwa i b) niebezpieczeństwa dla porządku prawnego w razie pozostawienia takiego przestępcy na wolności. W wypadku stwierdzenia w działaniu przestępnym oskarżonego chociaż jednej z okoliczności wymienionej pod a) sąd winien rozważyć czy pozostawienie takiego przestępcy na wolności po odbyciu przezeń kary groziłoby niebezpieczeństwem porządkowi prawnemu, przy czym w razie ustalenia tego niebezpieczeństwa zachodzi podstawa do zastosowania przepisu art. 84 kk., którego czasowe zawieszenie w myśl art. 29 § 1 przep. wpraw. kk. i pr. o wyk. ustało z dniem 20 stycznia 1934 r. wobec utworzenia przez Ministra Sprawiedliwości zakładów dla niepoprawnych. (Dz. U. R. P. 5/34 poz. 38). (3 XII 1937 r. KN. 318/37).

Art. 127. Obywatelowi każdemu dozwolona jest krytyka władz oparta na rzeczowych argumentach. Jeśli jednak krytyka zmierza do naruszenia powagi władzy, to tego rodzaju krytyka stanowi znie wagę władzy. (24 IX 1937 r. KN. 275/37).

Art. 143. O istnieniu występku z art. 143 kk. przede wszystkim decyduje kwestia prawdziwości samego faktu, którego doniesienie dotyczy, a nie szczegółów faktowi temu towarzyszących. (10 IX 1937 r. KN. 213/37).

Art. 170. „Publicznym” jest działanie, które zostaje podjęte wśród takich okoliczności, iż może być zauważone przez bliżej nieokreśloną ilość osób. Niepokój publiczny polegać może nie tylko na zachwianiu wiary, ale także na oburzeniu przeciw rozpowszechniającemu fałsz. (24 XI 1937 r. KN. 275/37).

Art. 201. Wyrok sądu biskupiego orzekający separację z winy żony, jako akt o charakterze deklaratywnym nie przesądza ustawowego obowiązku podejrzanego do alimentowania żony, a tym samym nie może mieć wpływu na jego odpowiedzialność karną z art. 201 § 1 kk. (29 III 1938 r. KN. 52/38).

Art. 227. Zasadniczą cechą występku z art. 227 kk. jest zabicie człowieka nie tylko na jego żądanie, które nie może budzić żadnej wątpliwości, ale nadto pod wpływem współczucia dla zabitego. Tylko zaistnienie obu tych okoliczności może dać podstawę do zastosowania tego artykułu. (11 III 1938 r. KN. 65/38).

Art. 231 i 232. Przestępstwo z art. 231 kk. ustawa uważa za delictum proprium kobiety ciężarnej, przy czym traktuje ją w sposób względniejszy od innych osób, dopuszczających się zamachu na płód żyjący w łonie matki. Natomiast dla innych niż matka osób kodeks karny przewiduje w art. 232 odpowiedzialność samoistną i znacznie surowszą. Dlatego czyn polegający na nakłanianiu kobiety ciężarnej do spędzenia płodu i do udzielania jej w tym celu pomocy nie może być kwalifikowany z art. 26, 27 i 231 kk. (3 XII 1937 r. KN. 300/37).

Art. 239. Czas, w jakim winna nastąpić reakcja na doznane uderzenie lub naruszenie nietykalności cielesnej, nie jest w ustawie przewidziany, zależy bowiem od psychicznych właściwości reagującego. (28 I 1938 r. KN. 337/37).

Art. 248. Dla zaistnienia występku przeciwko wolności z art. 248 kk. potrzeba pod względem przedmiotowym użycia środka stanowiącego rzeczywistą przeszkodę w swobodnym i zgodnym z wolą człowieka dysponowaniu jego osobą — równocześnie zaś pod względem podmiotowym potrzeba winy umyślnej sprawcy tj. by chciał pozbawić człowieka wolności, wiedząc, że nie ma do tego prawa, względnie, by przewidując możliwość takiego skutku przestępnego w jego działaniu lub możliwość przestępności działania jego w tym kierunku — na to się godził. (5 IV 1938 r. KN. 59/38).

Art. 252. Dla przestępnego działania z art. 252 kk. jest rozstrzygającym nie sposób dostania się do cudzego mieszkania, lecz fakt czy działanie sprawcy mieści w sobie naruszenie swobody dyspozycji mieszkaniem. (14 XII 1937 r. KN. 323/37).

Art. 256. 1. Upływ czasu nie stoi na przeszkodzie do zastosowania art. 256 § 2 kk. (20 XII 1937 r. KN. 354/37).

2. Przy przestępstwie z art. 256 kk. wystarczającym jest stwierdzenie zamiaru ewentualnego ze strony sprawcy. Jeśli słowa sprawcy są obiektywnie obraźliwe, a jest on człowiekiem inteligentnym, to musi być świadom tego i godzić się z tym, iż słowa jego znieważają oskarżyciela prywatnego. Zachodzi w takim wypadku druga forma zamiaru umyślnego, przewidzianego w art. 14 § 1 kk. Okoliczność, że oskarżyciel prywatny nie czuł się dotkniętym słowami sprawcy, może być tylko motywem niezłożenia lub cofnięcia skargi, a dla zaistnienia czynu w powyższych warunkach nie ma istotnego znaczenia. (3 II 1938 r. KN. 401/37).

Art. 264. Mieniem w rozumieniu art. 264 § 1 kk. jest nie tylko res in corpore, lecz również i każde prawo majątkowe. Prawo do alimentów, jako posiadające pewną wartość pieniężną, należy niewątpliwie do kategorii majątkowych. (29 III 1938 r. KN. 52/38).

Eugeniusz Bogdzewicz, mjr aud.

B. INNE SPRAWY SĄDOWE

SKUTKI PROCESOWE TWORZENIA WYDZIAŁÓW SĄDU OKRĘGOWEGO

Nasze prawo o ustroju sądów powszechnych wymiar sprawiedliwości powierza sądom powszechnym, a w ich liczbie sądom okręgowym (art. 1 § 1), orzekającym w pierwszej i drugiej instancji (art. 18 i 19), składającym się z prezesa, wiceprezesów i sędziów (art. 16) oraz podzielonym na wydziały (art. 17), których liczbę oznacza minister sprawiedliwości (§ 33 reg. ogól., 1932 r. poz. 905). W tej konstrukcji sąd okręgowy stanowi wyodrębnioną instytucję sądową, będącą jedną całością pomimo podziału na wydziały. Podział bowiem na wydziały w tym przypadku ma charakter czysto Wewnętrznoorganizacyjny, mający na celu uporządkowanie działalności sądu i pozostający bez żadnego wpływu na jedność sądu. Dla osób więc, uczestniczących w postępowaniu sądowym, podział tego rodzaju nie ma znaczenia prawnego. Strona, składająca pismo procesowe, nie ma obowiązku wskazania wydziału, do którego pismo ma być skierowane. Wystarczy tutaj samo oznaczenie sądu, a rzeczą biur podawczego jest oddanie pisma właściwemu według podziału czynności wydziałowi (§ 92 reg. ogól.).

Wszakże oprócz wydziałów, o których jest mowa w art. 17, nasze prawo przewiduje tworzenie wydziałów o charakterze odmiennym, gdzie utworzenie takiego wydziału może mieć znaczenie nie tylko w zakresie administracyjnym, lecz także w dziedzinie stosunków procesowych, a zwłaszcza w zakresie ustalenia kompetencji. Zachodzi to w trzech przypadkach: 1. gdy utworzony został wydział handlowy, 2. gdy utworzony został wydział hipoteczny, 3. gdy utworzono wydział zamiejscowy.

1. Pierwszy przypadek przewidziany jest w art. 21 usp., z którego mocy minister sprawiedliwości w drodze rozporządzenia, wydanego w porozumieniu z ministrem przemysłu i handlu, oznacza sądy okręgowe, w których mają być czynne wydziały handlowe. Utworzenie wydziału handlowego pociąga za sobą skutki procesowe w postaci przekazania temu wydziałowi sporów ze stosunków handlowych. Powstaje więc w ten sposób dla tej kategorii sporów właściwość szczególna, unormowana w przepisach procesowych (art. 14 kpc, art. 8 § 2 prawa upadł., art. 6 § 2 prawa o post. ukł.), polegająca na tym, że sprawy handlowe rozpoznawane są nie w zwykłym składzie jednego lub trzech sędziów, lecz w składzie, do którego wchodzi jeden sędzia okręgowy, jako przewodniczący, oraz dwaj sędziowie handlowi (art. 21 usp.), powołani w trybie art. 209

usp. W postępowaniu upadłościowym i układowym właściwość wydziału handlowego jest obowiązkowa, w sprawach zaś spornych (art. 14 kpc.) skierowanie sprawy do wydziału handlowego zależy od wniosku powoda (art. 217 § 1 kpc.) albo od wniosku pozwanego (art. 218 kpc), z zastrzeżeniem wszakże, że wydział handlowy obowiązany jest z urzędu czuwać, aby nie przekroczyć swojej kompetencji (art. 217 § 3 kpc). Kwestia ewentualnych konfliktów kompetencyjnych między wydziałem cywilnym o wydziałem handlowym unormowana jest w ogólnych zarzysach w art. 219 kpc.

Utworzenie więc wydziału handlowego w swoich skutkach sprowadza się tylko do wprowadzenia właściwości szczególnej. Poza tym ogólne przepisy o postępowaniu mają zastosowanie z uwzględnieniem naturalnie norm, dotyczących spraw handlowych i zawartych w kpc. (jak np. art. 31, 42, 221 § 1, 355 p. 5) oraz w prawie upadł. i układ, tudzież w kod. hand. (art. 502), które winny być stosowane i wówczas, gdy sprawa jest rozpoznawana w wydziale cywilnym sądu, nie mającego wydziału handlowego.

2. Z mocy art. 271 usp. minister sprawiedliwości na obszarze okręgów sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie władny jest tworzyć wydziały hipoteczne przy sądach okręgowych i grodzkich oraz zmieniać ich okręgi w zakresie spraw hipotecznych. Prawo to służy ministrowi sprawiedliwości do czasu ujednostajnienia ustroju hipotecznego. Przepis powyższy dość wyraźnie określa uprawnienia ministra sprawiedliwości, jak również skutki procesowe, wynikające z utworzenia wydziału hipotecznego albo wskutek zmiany jego okręgu. Z dniem, wskazanym w rozporządzeniu ministra sprawiedl., nieruchomości, położone na oznaczonym w tym rozporządzeniu obszarze, podlegają utworzonemu wydziałowi hipotecznemu, jako zwierzchności hipotecznej, wszelkie zaś czynności hipoteczne powinny być dokonywane w kancelarii hipotecznej tegoż wydziału. Również do tego wydziału strony obowiązane są kierować wszystkie pisma procesowe, związane z postępowaniem hipotecznym, które należy wnosić do pierwszej instancji.

3. O tworzeniu wydziałów zamiejscowych sądów okręgowych mowa jest w art. 3 usp. W myśl § 1 tego artykułu minister sprawiedliwości może w drodze rozporządzenia w siedzibie sądu grodzkiego tworzyć dla okręgów jednego lub kilku sądów grodzkich stałe wydziały zamiejscowe sądu okręgowego. Powstaje pytanie, czy takie rozporządzenie ministra sprawiedliwości jest jednym z przypadków, przewidzianych w art. 17, i ma na celu wyłącznie podział czynności w danym sądzie okręgowym, czy też poza celami administracyjnymi mieści w sobie również dyspozycje, mające wpływ na stosunki, unormowane w prawie procesowym.

Przeciwko pierwszej ewentualności przemawia fakt umieszczenia art. 3 i 17 w różnych rozdziałach ustawy, z czego wynika, iż w art. 3 (rozdział I o przepisach ogólnych) zamierzano unormować inną materię niż ta, która objęta jest art. 17 (rozdział III o sąd. okr.). A zatem należy przyjąć drugą ewentualność, która polega na tym, że aczkolwiek wydział zamiejscowy związany jest administracyjnie z sądem okręgowym, staje się jednak odrębną jednostką pod względem procesowym. Pogląd taki wypowiedział sąd najwyższy w izbie karnej (orzeczenie z 7 I 1937 r., zb. orz. 214—37), przytaczając, iż wydział zamiejscowy „stanowi odrębny sąd, dla utworzenia którego nie jest wprawdzie wymagana specjalna ustawa (art. 2 § usp.), wymagane jest jednak wydanie należycie ogłoszonego rozporządzenia ministra sprawiedliwości (art. 3 usp.), co nie dotyczy zwykłych wydziałów sądu okręgowego (§ 33 reguł, ogóln.), których podział dotyczy wewnętrznego urzędowania, objętego regulaminem”.

Bliższego uzasadnienia swego poglądu Sąd Najwyższy nie podaje. Wszakże nie można zaprzeczyć trafności przyjętej przez Sąd Najwyższy tezy. Na trafność jej wskazuje tekst art. 3 § 1 usp., który mówi o utworzeniu wydziału zamiejscowego „dla okręgów jednego lub kilku sądów grodzkich”. Tworząc więc wydział zamiejscowy, minister sprawiedliwości obowiązany jest oznaczyć zakres jego jurysdykcji sądowej zarówno pod względem kompetencji rzeczowej, jak pod względem terytorialnym, oraz zredukować odpowiednio kompetencję danego sądu okręgowego, jako całości.¹ Oznaczenie to, jako mające oparcie w przepisie ustawy i ogłoszone w Dzień. Ustaw, ma moc wiążącą we wszystkich czynnościach sądowych, które mają związek z rzeczową lub miejscową właściwością sądów. Nie tylko sąd ma obowiązek przestrzegania tej właściwości, lecz w równej mierze obowiązek ten ciąży na uczestnikach postępowania sądowego.

Przyjęcie tej zasady pociąga za sobą bardzo doniosłe skutki dla stron w procesie cywilnym i karnym, gdyż wkraczają bezpośrednio w ich stosunki procesowe. Ograniczę się tutaj na wskazaniu niektórych ważniejszych przypadków z dziedziny procesu cywilnego.

a) Właściwość miejscowa sądu oznaczona będzie nie granicami okręgu sądu okręgowego, lecz granicami tego obszaru, na który rozporządzeniem ministra sprawiedliwości rozciągnięta została działalność wydziału zamiejscowego.

¹ Praktyka ministerstwa sprawiedliwości przyjmuje taką wykładnię. Np. w rozporządzeniu z 24 IX 1934 poz. 789 czytamy: „Tworzy się w Sanoku wydział zamiejscowy Sądu Okręgowego w Jaśle dla okręgów sądów grodzkich w Baligródzie, Sanoku i Ustrzykach Dolnych z właściwością rzeczową, obejmującą sprawy cywilne, karne i hipoteczne, do których rozpoznawania powołane są sądy okręgowe”.

b) Jurysdykcja rzeczowa również oznaczona będzie pomienionym rozporządzeniem ministra, który może wydziałowi zamiejscowemu nadać prawo rozpoznawania wszystkich spraw z pewnego obszaru, należących do kompetencji sądów okręgowych, albo też wyłączyć niektóre kategorie tych spraw. Praktyka w tym sensie przyjęta została przez ministerstwo sprawiedliwości w dotychczasowych rozporządzeniach. Co do jej trafności mogą zachodzić pewne wątpliwości, gdyż w art. 3 § 1 *usp.* nie ma wzmianki o takim uprawnieniu ministra, z drugiej zaś strony wyłączenie niektórych kategorii spraw może prowadzić do nieporozumień.

c) Czynności procesowe, podjęte przez stronę w sądzie okręgowym w sprawie, należącej do wydziału zamiejscowego, poczytywane będą za wadliwe. Wniesienie więc pozwu, podlegającego rozpoznaniu wydziału zamiejscowego, do sądu okręgowego może spowodować odrzucenie tego pozwu na podstawie art. 213 *kpc.* Może być również zwrócony sprzeciw od wyroku zaocznego, wydanego przez wydział zamiejscowy, jeżeli został wniesiony do sądu okręgowego zamiast do wydziału zamiejscowego. To samo dotyczy zarzutów przeciwko nakazowi zapłaty, jak również wniesienia pism odwoławczych od orzeczeń wydziału zamiejscowego. Rygorystyczne stosowanie przytoczonych norm może niejednokrotnie narazić stronę na niepowetowaną szkodę, zwłaszcza gdy skutek podjętej czynności uzależniony jest od zachowania terminu ustawowego. Dlatego też należałoby zalecić, jak to praktykuje się w niektórych sądach, aby pismo, skierowane niewłaściwie do sądu okręgowego, niezwłocznie przekazywano z urzędu wydziałowi zamiejscowemu z uwagi, że strona nie zawsze jest w stanie należycie się zorientować co do znaczenia utworzenia wydziału zamiejscowego. Wszakże w razie przekazania pisma z urzędu wydziałowi zamiejscowemu za datę wniesienia pisma poczytywać należy dzień, w którym pismo otrzymane będzie w wydziale zamiejscowym względnie w którym zostało nadane w urzędzie pocztowym celem doręczenia temu wydziałowi.²

d) Wreszcie, może wyniknąć konflikt kompetencyjny między wydziałem zamiejscowym a sądem okręgowym. W tym przypadku w drodze analogii, przyjmując, iż wydział zamiejscowy jest sądem równorzędnym z sądem okręgowym, należy zastosować art. 53 *kpc.*, spór więc kompetencyjny będzie rozstrzygnięty ostatecznie przez sąd apelacyjny, któremu podlegają sąd okręgowy i wydział zamiejscowy-

Wacław Miszewski (Warszawa)

² Taką wykładnię przyjął Sąd Najw. w powołanym wyżej orzeczeniu izby karnej (zb. orz. 214—37).